

Załącznik do Uchwały nr...../2026
Sejmiku Województwa Opolskiego
z dnia.....marca 2026 r.

JEDNOSTKA SAMORZĄDU
Województwa Opolskiego

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ

**WOJEWÓDZTWA
OPOLSKIEGO
NA LATA 2026-2030**

Opole, marzec 2026

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	5
WYKAZ SKRÓTÓW I POJĘĆ.....	7
WIZJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM	12
PODSTAWA PRAWNA I ODNIESIENIA	14
KLUCZOWE CECHY WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO.....	19
DIAGNOZA SPOŁECZNA	25
Sytuacja społeczno-ekonomiczna województwa opolskiego.....	25
Sytuacja rodzin w województwie opolskim.....	28
Przemoc domowa.....	29
Klienci objęci pomocą środowiskową w ośrodkach pomocy społecznej	31
Zasoby pomocy społecznej.....	33
Piecza zastępcza.....	33
Kadra pomocy społecznej województwa opolskiego	37
Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia.....	41
Ekonomia społeczna w województwie opolskim.....	42
Potrzeby i bariery w rozwoju usług społecznych w województwie opolskim	45
Główne wnioski wynikające z diagnozy społecznej.....	46
Wyzwania przyszłości polityki społecznej dla województwa opolskiego	48
ANALIZA SWOT OBSZARU POLITYKI SPOŁECZNEJ	49
Podsumowanie analizy SWOT.....	51
CELE STRATEGICZNE, DZIAŁANIA I ICH WSKAŹNIKI.....	53
Cel strategiczny 1: Rozwój spersonalizowanych, dopasowanych do potrzeb mieszkańców usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym	54
Cel strategiczny 2: Profesjonalizacja kadr pomocy i integracji społecznej	56
Cel strategiczny 3: Wzmocnienie i wsparcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin oraz poprawa warunków sprzyjających stabilności i rozwojowi rodzin w województwie opolskim.....	58

WDRAŻANIE STRATEGII ORAZ RAMY FINANSOWE	61
Finansowanie realizacji	64
MONITORING STRATEGII	65
BIBLIOGRAFIA.....	68
SPIS RYSUNKÓW	68
SPIS TABEL	68
SPIS WYKRESÓW	69
SPIS MAP	69
ZAŁĄCZNIKI	70

Szanowni Państwo,

Oddajemy w Państwa ręce *Strategię Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026–2030* — dokument, który wyznacza kierunki działań na najbliższe lata, mające na celu wzmocnienie spójności społecznej, przeciwdziałanie wykluczeniu oraz zapewnienie godnych warunków życia wszystkim mieszkańcom naszego regionu. Strategia Polityki Społecznej stanowi uzupełnienie i rozwinięcie zapisów Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, koncentrując się na aspektach społecznych.

Województwo opolskie od lat mierzy się z wyzwaniami demograficznymi, migracyjnymi i społecznymi. Starzejące się społeczeństwo, zmniejszająca się liczba ludności, potrzeba wspierania rodzin, osób z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzieży oraz seniorów — to tylko niektóre z obszarów, które wymagają naszej szczególnej uwagi. Odpowiedzialna i nowoczesna polityka społeczna musi nie tylko reagować na bieżące potrzeby, ale także przewidywać i kształtować przyszłość w duchu solidarności, równości szans i zrównoważonego rozwoju.

Szczególną rolę w realizacji strategii odegrają samorządy, instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz partnerzy lokalni, których codzienna praca i zaangażowanie tworzą fundament polityki społecznej w regionie. Kluczowe znaczenie ma również otwartość i zrozumienie jej idei przez włodarzy i decydentów, ponieważ to właśnie ich wrażliwość społeczna, świadomość wyzwań i gotowość do współpracy pozwolą skutecznie wdrażać działania służące mieszkańcom województwa.

Wierzimy, że wspólna realizacja celów i działań Strategii pozwoli budować Opolszczyznę jako region współpracy i wzajemnego wsparcia, przyjazny dla mieszkańców w każdym wieku, zapewniający dostęp do różnorodnych usług społecznych i sprzyjający aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym.

Zuzanna Donath-Kasiura
Wicemarszałkini
Województwa Opolskiego

Szymon Ogłaza
Marszałek
Województwa Opolskiego

WYKAZ SKRÓTÓW I POJĘĆ

AOON	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością
COM	Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne
COVID-19	Choroba zakaźna układu oddechowego wywoływana przez wirus SARS-CoV-2
CUS	Centrum Usług Społecznych
DPS	Dom Pomocy Społecznej
DDP	Dzienny Dom Pomocy
DI	Deinstytucjonalizacja
ES	Ekonomia społeczna
FEO 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Opolskiego na lata 2021-2027
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	Organizacja pozarządowa
Osoba starsza	osoba, która ukończyła 60. rok życia ¹
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OzN	Osoby z niepełnosprawnościami -- według WHO są to osoby, które nie mogą,

¹ art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2024 r. poz. 834)

	częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości samodzielnego życia indywidualnego i społecznego, na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznych i/lub psychicznych.
OPRES	Opolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PES	Podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PS	Przedsiębiorstwo Społeczne
RKRES	Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej
RPDI	Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Opolskiego na lata 2023-2025
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu
SRUS	Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)
SWO	Samorząd Województwa Opolskiego
SWOT	Mocne Strony, Słabe Strony, Szanse, Zagrożenia (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
UE	Unia Europejska

UMWO	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
WTZ	Warsztat terapii zajęciowej
Usługi społeczne	Usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: 1) polityki prorodzinnej, 2) wspierania rodziny, 3) systemu pieczy zastępczej, 4) pomocy społecznej, 5) promocji i ochrony zdrowia, 6) wspierania osób niepełnosprawnych, 7) edukacji publicznej, 8) przeciwdziałania bezrobociu, 9) kultury, 10) kultury fizycznej i turystyki, 11) pobudzania aktywności obywatelskiej, 12) mieszkalnictwa, 13) ochrony środowiska, 14) reintegracji zawodowej i społecznej – podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców².

² Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. 2026 poz. 165)

ZOL	Zakład Opiekuńczo-Leczniczy
ZAZ	Zakład aktywności zawodowej
ZPCh	Zakład pracy chronionej
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WIZJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

Wizja polityki społecznej naszego województwa to wizja regionu, w którym każdy mieszkaniec niezależnie od wieku, statusu społecznego i miejsca zamieszkania ma swobodny dostęp do wysokiej jakości usług społecznych oraz możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Województwo opolskie to region otwarty, solidarny i wrażliwy społecznie. Naszą misją jest stworzenie wspólnoty opartej na wzajemnym zaufaniu, partnerstwie i poczuciu bezpieczeństwa. Jest to możliwe dzięki wykorzystaniu wszystkich atutów, będących w posiadaniu naszego regionu. Jednym z nich jest położenie na terytorium Śląska Opolskiego. Doświadczenia historyczne naszego regionu ukształtowały społeczeństwo o bogatej mozaice etnicznej, co stanowi wartość dodaną i wzmacnia umiejętność współdziałania pomiędzy grupami o odmiennych tradycjach. Kolejnym atutem naszego regionu jest jego kompaktowość. Skala województwa opolskiego jest jego siłą – pozwala na budowanie bardziej spójnych wspólnot, ułatwia integrację i tworzenie sieci współpracy, a także sprzyja temu, by polityka społeczna była szyta na miarę lokalnych potrzeb.

Realizacja wizji opiera się na 4 filarach:

1. Wsparcie rodziny³ i systemu pieczy zastępczej

Województwo opolskie ma być regionem, w którym rodzina pozostaje podstawą życia społecznego i kluczowym punktem odniesienia dla polityki społecznej.

Szczególne znaczenie ma tu troska o dzieci, zwłaszcza te dorastające w trudnych warunkach. Chcemy, aby każde dziecko miało zapewnione poczucie bezpieczeństwa i możliwości rozwoju – zarówno w rodzinie biologicznej, jak i wtedy, gdy potrzebuje wsparcia systemu pieczy zastępczej.

2. Rozwój społeczności lokalnych

Województwo opolskie ma być regionem, w którym ważną rolę odgrywają lokalne wspólnoty, które są miejscem współpracy, wzajemnego wsparcia oraz budowania poczucia bezpieczeństwa i przynależności. Mieszkańcy są zaangażowani w sprawy

³ Rodzina rozumiana jako podstawowa grupa społeczna oparta na trwałych więziach emocjonalnych, bliskości i wzajemnym zobowiązaniu, której członkowie wspólnie realizują zadania opiekuńcze, bytowe i wychowawcze.

swojego środowiska lokalnego, co sprzyja wzmocnieniu więzi społecznych i pozwala lepiej odpowiadać na zmieniające się potrzeby społeczności. Ważnym elementem tego procesu są inicjatywy oddolne podejmowane przez organizacje pozarządowe, uzupełniające działalność instytucji publicznych, przy jednoczesnym wsparciu ich działań.

3. Aktywność i integracja społeczna

Województwo opolskie ma być regionem, w którym osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami i inni mieszkańcy wymagający wsparcia w codziennym funkcjonowaniu mają realną możliwość uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym. Rozwój usług blisko miejsca zamieszkania, współpraca instytucji i lokalnych środowisk pozwala mieszkańcom zachować samodzielność i aktywność, a jednocześnie daje im możliwość skorzystania z pomocy wtedy, gdy jej potrzebują.

4. Zdrowie i jakość życia

Chcemy, aby województwo opolskie było regionem, w którym zdrowie jest traktowane jako kluczowy element jakości życia. Mieszkańcy – niezależnie od wieku, stanu zdrowia czy miejsca zamieszkania – powinni móc liczyć na wsparcie w utrzymaniu sprawności fizycznej i psychicznej. Szczególna troska kierowana jest do osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzieży oraz osób w kryzysie zdrowotnym lub psychicznym, tak aby mogły funkcjonować w poczuciu bezpieczeństwa i możliwie pełnym uczestnictwie w życiu społecznym.

Polityka społeczna w niniejszej Strategii ujmowana nie jest wyłącznie jako obszar interwencji i wsparcia, lecz jako jedno z kluczowych narzędzi rozwoju regionu. W warunkach postępującej depopulacji, starzenia się społeczeństwa oraz migracji szczególnego znaczenia nabiera inwestowanie w kapitał ludzki i społeczny, wzmocnienie aktywności mieszkańców oraz budowanie spójności społecznej. Działania w obszarze polityki społecznej przyczyniają się tym samym do zwiększania konkurencyjności i długofalowego potencjału rozwojowego województwa.

PODSTAWA PRAWNA I ODNIESIENIA

Obowiązkiem samorządu województwa, wskazanym w art. 21 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.) jest opracowanie, aktualizacja i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej, która jest integralną częścią strategii rozwoju województwa, obejmującą w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi. Aktualne trendy w krajowej i europejskiej polityce społecznej kładą nacisk na integrację usług oraz planowanie strategiczne oparte na celach i kierunkach działań. W tym ujęciu pomoc społeczna stanowi kluczowy element systemu, jednak nie wymaga opracowania odrębnego programu, gdyż jej założenia i działania zostały w sposób spójny ujęte w ramach celów strategicznych niniejszego dokumentu. W ramach Strategii opracowano jedynie te odrębne programy, które znajdują ustawowe i merytoryczne uzasadnienia do funkcjonowania jako załączniki: Wojewódzki program wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2026-2030 oraz Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na lata 2026-2030.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026–2030 stanowi kontynuację działań prowadzonych w ramach Wojewódzkiej Strategii w zakresie Polityki Społecznej na lata 2016–2025. Założenia i nowe priorytety wynikają z kierunków wskazanych w dokumentach europejskiej i krajowej polityki społecznej.

Potrzeba opracowania ww. dokumentu związana jest również z koniecznością dostosowania założeń Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego do zapisów dokumentów regionalnych, w szczególności zapisów Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego wśród wyzwań w wymiarze społeczeństwo wskazuje:

- konieczność wypracowania i wykorzystania efektywnych instrumentów polityki społecznej, w tym dalszej poprawy dostępności i jakości usług zdrowotnych i społecznych, gwarantujących łagodzenie skutków procesów demograficznych,
- konieczność prowadzenia aktywnej polityki migracyjnej oraz promocji województwa poprzez wielokulturowość w odpowiedzi na zmiany na rynkach pracy⁴.

Struktura celów Strategii Opolskie 2030⁵ składa się z dwóch poziomów celów: strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Bezpośredni wpływ na realizację wizji rozwoju mają trzy cele strategiczne, które są realizowane przez łącznie jedenaście celów operacyjnych.

W ramach Celu strategicznego 1: Człowiek i relacje – mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę, wskazane zostały następujące cele operacyjne:

- 1) trwałe więzi społeczne;
- 2) wykwalifikowani mieszkańcy;
- 3) rozwinięte i dostępne usługi;
- 4) bezpieczny region.

Trwałe więzi społeczne – w ramach tego celu zostały wskazane następujące kierunki działań:

- integracja i aktywizacja społeczna – zwiększenie partycypacji mieszkańców w działaniach na rzecz społeczności lokalnej, promocja wolontariatu, włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem, wzrost świadomości potrzeb i problemów osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin;
- wsparcie rozwiązań prorodzinnych – wspieranie budownictwa mieszkaniowego, działania wspomagające funkcjonowanie rodzin, promocja rodzicielstwa zastępczego, przeciwdziałanie przemocy domowej, wsparcie dla rodzin problemowych, budowanie więzi międzypokoleniowych;

⁴ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, s. 12

⁵ Tamże, s. 36-38

- profesjonalizacja organizacji społecznych – wsparcie jakości zarządzania i możliwości pozyskania do pracy wysoko wykwalifikowanych specjalistów;
- budowa systemu wsparcia i rewitalizacji – działania przywracające do życia obszary deficytowe i zdegradowane społecznie;
- rozwój społeczeństwa wielokulturowego – promocja i wsparcie działań służących podtrzymywaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych, integracja cudzoziemców i reemigrantów.

Wykwalifikowani mieszkańcy – w ramach tego celu zostały wskazane następujące kierunki działań:

- wzrost jakości kształcenia – podwyższenie jakości edukacji, promocja edukacji, wprowadzenie nowoczesnych metod nauczania, szersze włączenie pracodawców w proces kształcenia;
- wzmacnianie instytucji – rozbudowa i modernizacja infrastruktury jednostek edukacyjnych, rozwój partnerstw instytucji i przedsiębiorstw;
- aktywizacja zawodowa – profesjonalizacja doradztwa zawodowego, działania zwiększające szanse na rynku pracy osób wymagających wsparcia;
- współpraca na rzecz rozwoju kwalifikacji i kompetencji – budowa szerokiej sieci współpracy na rzecz wysokich kwalifikacji.

Rozwinięte i dostępne usługi – w ramach tego celu zostały wskazane następujące kierunki działań:

- rozwój opieki i profilaktyki zdrowotnej – wspieranie budowy spójnego systemu świadczeń medycznych, zwiększenie dostępu do opieki medycznej, rozwój nowoczesnych usług zdrowotnych, edukacja i profilaktyka zdrowotna, promocja zdrowia fizycznego, psychicznego i psychospołecznego, wzrost jakości świadczonych usług;
- rozwój usług społecznych – rozwój infrastruktury społecznej, wzrost jakości zarządzania w podmiotach świadczących usługi opiekuńcze, rozwój usług opiekuńczych i wytchnieniowych, wsparcie procesu deinstytucjonalizacji, wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów;

- rozszerzanie oferty spędzania wolnego czasu – wykorzystanie naturalnego potencjału regionu, działania służące urozmaiceniu oferty kulturalnej, rekreacyjno-turystycznej i sportowej, budowa, modernizacja i poprawa dostępności istniejącej infrastruktury;
- rozwój e-usług – wspieranie rozwoju nowych usług świadczonych w całości lub częściowo przez Internet, zwiększenie powszechności i dostępności e-usług.

Bezpieczny region – w ramach tego celu zostały wskazane następujące kierunki działań:

- poprawa bezpieczeństwa – rozwój infrastruktury zapewniającej bezpieczeństwo w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego, wsparcie działań organizacyjnych na rzecz poprawy bezpieczeństwa;
- rozwój edukacji na rzecz bezpieczeństwa – kształtowanie nawyków i właściwych postaw;
- współpraca instytucjonalna – współpraca podmiotów i instytucji na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa.

Ponadto zapisy Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026–2030 uwzględniają priorytety następujących dokumentów o charakterze strategicznym, w tym:

1. Dokumenty międzynarodowe i strategie Unii Europejskiej:
 - Agenda Zrównoważona Europa 2030;
 - Europejski Filar Praw Socjalnych;
 - Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych;
 - Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju;
 - Konwencja ONZ o Prawach Dziecka.
2. Strategie i dokumenty na szczeblu krajowym:
 - Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.);
 - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030);

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030);
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027 z perspektywą do roku 2030;
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 r. Ekonomia Solidarności Społecznej.

3. Strategie i dokumenty na szczeblu regionalnym:

- Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030;
- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Opolskiego na lata 2023-2025;
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego 2030;
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2025;
- Program Wyrównywania Szans Osób z Niepełnosprawnościami oraz Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2026-2030;
- Opolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023-2027.

KLUCZOWE CECHY WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Województwo opolskie to najmniejszy region w kraju, obejmujący obszar 9411 km², położony w południowo-zachodniej Polsce. Graniczy z Republiką Czeską oraz województwami dolnośląskim, łódzkim, śląskim i wielkopolskim. Stolicą regionu jest Opole, które jest ważnym ośrodkiem administracyjnym, naukowym, akademickim i kulturalnym, położonym w dolinie Odry, stanowiącej główną arterią wodną całego regionu. Województwo opolskie obejmuje 12 powiatów i 71 gmin.

Taki procent ludności Polski
mieszka w województwie opolskim

- Region o silnych tradycjach rolniczo-przemysłowych, z rozwiniętym przetwórstwem spożywczym, przemysłem chemicznym, energetycznym i mineralnym oraz rosnącą rolą sektora usług;
- Produkt krajowy brutto województwa opolskiego w 2023 r. wyniósł 66,44 mld zł, co stanowiło ok. 2 % PKB kraju;
- Położenie przygraniczne i korzystne warunki komunikacyjne (autostrada A4, linie kolejowe, połączenia z Czechami i Niemcami) sprzyjają współpracy międzynarodowej i wymianie gospodarczej;
- Województwo opolskie jest regionem o wysokim kapitale społecznym, znanym z zaangażowania mieszkańców, współpracy lokalnych samorządów i budowania relacji międzyludzkich;
- Bogate dziedzictwo kulturowe i wielokulturowość – współistnienie polskiej, niemieckiej, śląskiej i romskiej tradycji, które kształtują unikatową tożsamość naszego regionu;

- Region o wyraźnych procesach starzenia się ludności i depopulacji, co stanowi kluczowe wyzwanie rozwojowe dla polityki społecznej i gospodarczej województwa;
- Najniższa w kraju dostępność miejsc opieki dla dzieci do lat 3

Depopulacja i starzenie się ludności zauważalne jest w całym kraju. Według prognoz GUS w 2060 roku województwo opolskie będzie w grupie kilku województw kraju o najwyższym odsetku osób w wieku 65 lat i więcej (wynosić będzie 35%).⁶

LUDNOŚĆ

- **930,3 tys.** mieszkańców liczyło województwo opolskie na koniec 2024 r.;
- **52,8 %** ludności województwa zamieszkiwało miasta, **47,2 %** ludności zamieszkiwało wsie;
- **51,7%** wszystkich mieszkańców stanowiły kobiety;
- **107** kobiet przypadało na 100 mężczyzn;
- **99** mieszkańców przypadało na 1 km²;
- o **1,3%** spadła liczba mieszkańców od 2022 r.;
- **-5,7** wynosił wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności (jeden z najniższych w Polsce);
- **1,27** dziecka przypadało na 1 kobietę;
- **1118** osób ubyło w wyniku migracji;
- **54 323** osób w wieku poprodukcyjnym przybyło od 2010 r.;

SYTUACJA MIESZKANIOWA

- **368,6 tys.** mieszkaniami dysponowało województwo opolskie (stan na koniec 2023r.), co stanowi 2,3% zasobów krajowych;
- **221,5 tys.** mieszkań znajdowało się w miastach, **147 tys.** na wsiach;
- **2,54 osoby** (2015 r. – 2,83) to przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;

⁶ Prognoza ludności na lata 2023–2060, GUS, Warszawa 2023, s.46.

- **32,3 m** przypadało przeciętnie na 1 osobę, średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 82,1 m²;
- **53,1%** mieszkań oddano z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem, a **46,9%** wybudowano przez inwestorów indywidualnych;
- najwięcej mieszkań oddano w m. Opolu (5,1 na 1000 ludności), najmniej w powiecie głubczyckim (0,9).

RYNEK PRACY

- **114 657** podmiotów gospodarczych odnotowano na koniec 2024 r. (najwyższy poziom od 2014 r.)
- **57,3%** wyniósł współczynnik aktywności zawodowej w regionie (w Polsce – 58,9%);
- **20,0 tys.** osób zarejestrowano jako bezrobotne na koniec 2024 roku, co stanowiło 2,5% wszystkich bezrobotnych w kraju;
- **196,0 tys.** osób pracowało w sektorze usług, który stanowił największy obszar zatrudnienia w regionie;
- **116,7 tys.** osób było zatrudnionych w przemyśle, a **30,1 tys.** osób w rolnictwie
- **59,5%** pracujących mieszkańców województwa koncentrowało się w pięciu powiatach: Opolu, opolskim, nyskim, brzeskim i kędzierzyńsko-kozielskim;
- **41,4 lata** wynosił najniższy średni wiek pracujących (gmina Izbicko), a **44,0 lata** – najwyższy (m. Kędzierzyn-Koźle, Głuchołazy, Nysa);
- **10,4** wyniosła stopa bezrobocia w powiecie głubczyckim (najwyższa w województwie);
- **2,9** wyniosła stopa bezrobocia w mieście Opolu (najniższa w województwie);
- **35,6 %** liczby osób pracujących stanowiły osoby z wyższym wykształcenie.

EDUKACJA

- **107 543** uczniów kształciło się w roku szkolnym 2023/2024 w opolskich szkołach podstawowych i ponadpodstawowych;

- **397** szkół podstawowych oraz **179** szkół ponadpodstawowych funkcjonowało na terenie regionu, w tym **60** szkół specjalnych, do których uczęszczało **1 712** uczniów;
- O **4,7%** zmniejszyła się liczba uczniów w stosunku do poprzedniego roku szkolnego, przy jednoczesnym wzroście liczby uczniów szkół specjalnych o 2,4%;
- **5** uczelni wyższych działa na terenie województwa opolskiego, w tym **3** uczelnie publiczne;
- **17 389** studentów studiowało w roku akademickim 2023/2024 w szkołach wyższych regionu.

JAKOŚĆ ŻYCIA

- **10,7%** wyniósł wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych), co plasowało województwo opolskie na **2** miejscu w kraju;
- **62,1%** mieszkańców oceniło swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą – 2 wynik w Polsce;
- **3,4%** gospodarstw domowych określiło swoją sytuację materialną jako złą lub raczej złą – jeden z najniższych odsetków w kraju;
- **6 870 zł** brutto wyniosło przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w 2024 r., co stanowiło 93,5% średniej krajowej.
- **212** osobom w przeliczeniu na 10 tys. ludności przyznano świadczenie pomocy społecznej (12 pozycja w kraju);

ZDROWIE

- **27,4** lekarzy (wg podstawowego miejsca pracy) przypadało w 2024 r. na 10 tys. ludności, podczas gdy średnio w kraju - **37,7 lekarzy**;
- **42,4** łóżek w szpitalach ogólnych w 2024 r. przypadało na 10 tys. ludności – dostępność nieznacznie niższa niż średnia krajowa (42,7);
- **5** miejsce w kraju zajmowało województwo opolskie pod względem dostępności systemu ratownictwa medycznego;

- **1,0** lekarz geriatra przypadał w 2024 r. na 100 tys. ludności wobec przeciętnie w kraju – **1,5**;
- **5** wynik w kraju w 2024 r. pod względem liczby łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych w przeliczeniu na 100 tys. ludności (130,7);
- **217,5** wynosił współczynnik pielęgnacyjny w 2024 r. wyrażający relację liczby potencjalnych opiekunów do liczby osób wymagających wsparcia;
- **8,6** lekarzy psychiatrów przypadało w 2024 r. na 100 tys. ludności, plasując województwo opolskie na **11** miejscu w kraju;
- **3** lokata w kraju w 2023 r. z uwagi na liczbę łóżek w szpitalach psychiatrycznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (8,7);
- **1,0** lekarz psychiatra dzieci i młodzieży przypadał w 2024 r. na 100 tys. ludności, co pozycjonowało województwo opolskie na **8** lokacie w kraju.

Mieszkańcy województwa opolskiego tworzą aktywną i otwartą na zmiany wspólnotę, zachowującą więzi i dbającą o relacje międzyludzkie, aktywność społeczną, działania wolontariackie oraz inicjatywy oddolne. Funkcjonują tu liczne organizacje społeczne wspierane w zakresie profesjonalizacji i wzrostu jakości prowadzonych działań.

Ponadto wyjątkowe miejsce w regionalnej polityce rozwoju zajmuje dbanie o wielokulturowość dziedzictwa oraz budowanie odpowiedniego klimatu dla integracji międzykulturowej i międzynarodowej, tolerancji i otwartości. Biorąc pod uwagę uwarunkowania społeczne, potencjałem województwa jest dorobek kulturowy, związany z etnicznym zróżnicowaniem społeczności. Najliczniejszą mniejszością narodową w województwie opolskim jest mniejszość niemiecka, ponadto znaczna część mieszkańców deklaruje śląską przynależność narodowo-etniczną. W województwie obecna jest również grupa mieszkańców reprezentująca mniejszość etniczną romską. Opolskie jest bogate przyrodniczo i kulturowo przez co posiada również ogromny potencjał do rozwoju krótkoterminowej turystyki (liczne zabytki i historyczne układy urbanistyczne).

Jednym z najważniejszych zadań władz publicznych jest zapewnienie bezpieczeństwa, ładu i równowagi społecznej. Komfort życia w województwie opolskim, w tym poczucie bezpieczeństwa daje rozwinięta i stale doskonalona infrastruktura w obszarze ochrony zdrowia, zarządzania kryzysowego i komunikacji.

Wdrażane są specjalistyczne systemy IT informujące o zagrożeniach, które pozwalają szybko i sprawnie reagować na zbliżające się niebezpieczeństwo. Kluczowy w tym obszarze jest rozwój edukacji, która kształtuje właściwe postawy i nawyki, a także uczy, jak unikać niebezpieczeństw w życiu codziennym poprzez świadome ograniczanie możliwości ich występowania.

DIAGNOZA SPOŁECZNA

Diagnoza Społeczna Województwa Opolskiego stanowi podstawę analizy wyzwań i potrzeb społecznych regionu, a także identyfikacji jego zasobów i możliwości rozwojowych. Opisuje najważniejsze wyzwania i kierunki polityki społecznej, wskazując trendy, które w najbliższych latach będą wyznaczać kierunki zmian społecznych. Diagnoza składa się z czterech części, które razem dają pełniejszy obraz sytuacji społecznej w województwie opolskim – wskazują główne wyzwania, potrzebujące wsparcia grupy oraz dziedziny wymagające intensywniejszych działań.

Opracowanie diagnozy oparto na szerokim zakresie źródeł danych – zarówno statystycznych, jak i analitycznych. Wykorzystano przede wszystkim dane pochodzące z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2024, z Głównego Urzędu Statystycznego, w tym wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku oraz dane z Banku Danych Lokalnych, a także dane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu. Uzupełniono je informacjami pochodzącymi ze sprawozdań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, danych z systemów informacyjnych resortu, a także analiz i raportów sporządzanych na poziomie województwa.

Istotnym elementem diagnozy są również wyniki badań własnych przeprowadzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, które pozwoliły na analizę potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych, które nie są niedostępne w ogólnokrajowych bazach danych. Dzięki połączeniu analizy źródeł zastanych z wynikami badań własnych możliwe było uzyskanie pogłębionego obrazu sytuacji społecznej województwa oraz wskazanie obszarów wymagających interwencji w najbliższych latach.

Sytuacja społeczno-ekonomiczna województwa opolskiego

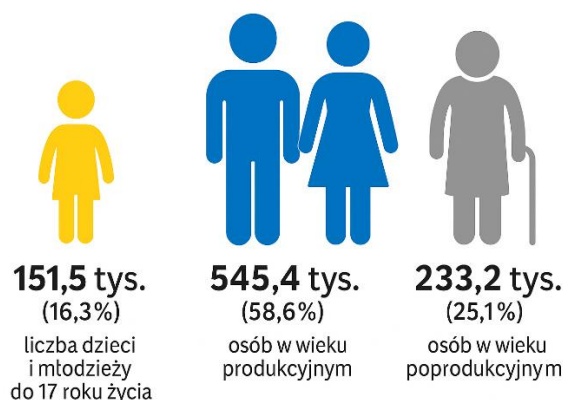
Ludność

Według danych na 31 grudnia 2024 r. populacja województwa opolskiego wynosiła 930 296 osób. W porównaniu do roku 2022 oznacza to spadek o 1,3%, a względem roku 2023 – o 0,7%. Największy ubytek ludności odnotowano w powiatach: nyskim

(1 095 osób) oraz kędzierzyńsko-kozielskim (726 osób). Z kolei najmniejszy spadek liczby mieszkańców wystąpił w powiecie namysłowskim (280 osób) i opolskim (87 osób).

W latach 2023–2024 w większości powiatów województwa opolskiego obserwowano spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy równoczesnym wzroście odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Trend ten jest szczególnie widoczny w Mieście Opolu (26,3%), a także w powiatach głubczyckim (27,0%) i nyskim (26,7%). Najmniejszy udział ludności w wieku poprodukcyjnym odnotowano natomiast w powiatach strzeleckim (23,2%) i opolskim (23,0%).

Rysunek 1 Struktura ludności według wieku w województwie opolskim w 2024r.

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

Osoby z niepełnosprawnościami

Według danych GUS z Narodowego Spisu Powszechnego⁷ w 2021 r. w województwie opolskim mieszka prawie 125 tys. osób z niepełnosprawnościami. Odsetek osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności województwa różni się istotnie pomiędzy powiatami – najwyższy udział zanotowano w:

- powiecie głubczyckim (16,14%),
- prudnickim (14,79%),
- brzeskim (14,78%).

Najniższy odsetek występuje w:

⁷ Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

- powiecie opolskim (11,06%),
- krapkowickim (11,28%),
- mieście Opolu (11,96%).

Zróżnicowanie to odzwierciedla lokalne uwarunkowania demograficzne, społeczne i infrastrukturalne, co wymaga dostosowania kierunków działań i form wsparcia do specyfiki poszczególnych powiatów.

W 2024 r. zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności w województwie opolskim rozpatrzyły 19,6 tys. spraw dotyczących orzeczeń o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień. Według danych GUS dotyczących osób niepełnosprawnych w 2024 r., w województwie opolskim wskaźnik osób niepełnosprawnych prawnie na 1 tys. ludności wynosił 92,0⁸.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. w zakładach pracy chronionej zatrudnionych było 1 167 osób z niepełnosprawnościami, natomiast w zakładach aktywności zawodowej pracowało 349 osób. Jednocześnie, według stanu na 31 marca 2024 r., 1 467 osób z niepełnosprawnościami było zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy jako osoby bezrobotne.

Polityka społeczna regionu powinna zatem uwzględniać indywidualne potrzeby społeczności lokalnych, wzmacniać dostępność usług dla osób z niepełnosprawnościami i wspierać rozwój lokalnych systemów wsparcia w środowisku zamieszkania.

Migracje ludności

W 2024 roku wskaźnik salda migracji (stałej lub czasowej) dla Polski utrzymał się na poziomie dodatnim i wyniósł 0,2‰, co oznacza stabilizację trendów migracyjnych na poziomie ogólnokrajowym w porównaniu z rokiem 2023.

W 2024 roku województwo opolskie podobnie jak w latach poprzednich nadal odnotowywało ujemne saldo migracji, jednak skala odpływu mieszkańców nieco się zmniejszyła. Wskaźnik salda migracji wyniósł -1,2‰, co oznacza poprawę w porównaniu z rokiem 2023 (-1,4‰). Ogółem region opuściło o 1 118 osób więcej,

⁸ Osoby niepełnosprawne w 2024 r., Informacje sygnałne, GUS

niż do niego napłynęło – to o 179 osób mniej niż w poprzednim roku.

Najważniejsze wskaźniki demograficzne w Polsce i województwie opolskim w 2024r.

Najważniejsze wskaźniki demograficzne

w województwie opolskim urodziło się **5 410** dzieci, w Polsce 251 782 dzieci *

wskaźnik liczby urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców wyniósł **5,8‰**, w Polsce 6,7‰

liczba zgonów wyniosła **10 760**, w Polsce 408 504

wskaźnik liczby zgonów na 1 000 osób wyniósł **11,5‰**, w Polsce 10,9‰

przyrost naturalny (liczba urodzeń do liczby zgonów) wynosił **minus 5,7**, w Polsce minus 4,2

* Województwo opolskie, wraz ze świętokrzyskim, zachodniopomorskim i śląskim, należy do grupy regionów o najniższym wskaźniku urodzeń w kraju

Sytuacja rodzin w województwie opolskim⁹

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 r. ukazują istotne przemiany w strukturze rodzin województwa opolskiego. Pośród 309 tys. gospodarstw domowych wyodrębniono 266 tys. rodzin, co stanowi 2,5% ogółu rodzin w kraju. W porównaniu z poprzednim spisem liczba gospodarstw domowych zmniejszyła się 5,2%.

Struktura typów rodzin w regionie odzwierciedla zmieniające się wzorce życia rodzinnego. W porównaniu z poprzednim spisem odnotowano spadek liczby małżeństw i wzrost liczby związków niesformalizowanych. Udział tych ostatnich w liczbie rodzin ogółem wyniósł 7,7% (w kraju – 8,4%). Najwięcej związków niesformalizowanych występowało w gminach Walce (14,8%), Namysłów (11,1%) i

⁹ Rodziny w województwie opolskim w świetle Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole, 2024

Brzeg (9,9%) i m. Opole (9,9%), natomiast najrzadziej w gminach Radłów (2,7%), Jemielnica i Zębowice (po 3,7%).

Rodziny niepełne stanowiły 24,3% ogółu rodzin, co oznacza, że prawie co czwarta rodzina w regionie to gospodarstwo z jednym rodzicem. Najwyższy odsetek rodzin niepełnych odnotowano w powiatach: nyskim (27,4%), brzeskim (25,5%) oraz głubczyckim i kluczborskim (po 25%), najniższy natomiast w powiatach oleskim (21,5%) i strzeleckim (21,8%).

W województwie opolskim w 2021 r. zidentyfikowano 196,2 tys. rodzin z dziećmi (2,5% ogółu rodzin z dziećmi w Polsce), co oznacza spadek o 7,3% w stosunku do 2011 r. Spadek ten jest w dużej mierze efektem zmniejszającej się liczby kobiet w wieku rozrodczym oraz przesuwania decyzji o macierzyństwie na późniejsze lata życia. Średni wiek kobiety rodzącej pierwsze dziecko wzrósł z 26,4 lat w 2011 r. do 28,1 lat w 2021 r.

W strukturze rodzin z dziećmi przeważają te z jednym lub dwojgiem dzieci (blisko 88% wszystkich rodzin z dziećmi). Rodziny z trojgiem i więcej dzieci stanowią ok. 12% tej grupy, przy czym udział rodzin wielodzietnych był wyższy na wsi niż w miastach. Zmniejszeniu uległa zarówno liczba rodzin z dziećmi, jak i liczba dzieci pozostających na utrzymaniu.

Przeciętna liczba dzieci w rodzinie w województwie opolskim wyniosła 1,59 (w Polsce – 1,60). Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w gminach Radłów (1,82), Leśnica (1,78) i Zębowice (1,77), najniższą natomiast w Opolu (1,46) oraz w gminach Brzeg (1,48) i Nysa (1,50).

Przemoc domowa

Zjawisko przemocy domowej pozostaje jednym z istotnych problemów społecznych w naszym regionie. W 2024 roku w województwie opolskim odnotowano 1563 ofiary przemocy domowej, przy czym ponad 80% stanowią kobiety i dzieci. Zjawisko to występuje najczęściej w Opolu i powiecie nyskim, a dominującą formą pozostaje przemoc psychiczna (ponad $\frac{2}{3}$ wszystkich przypadków). W prawie połowie interwencji sprawcy byli pod wpływem alkoholu, co wskazuje na silny związek przemocy z uzależnieniami.

Coraz bardziej widoczna jest przemoc wobec seniorów, a jej wykrywalność wzrasta dzięki aktywności służb społecznych i policyjnych.

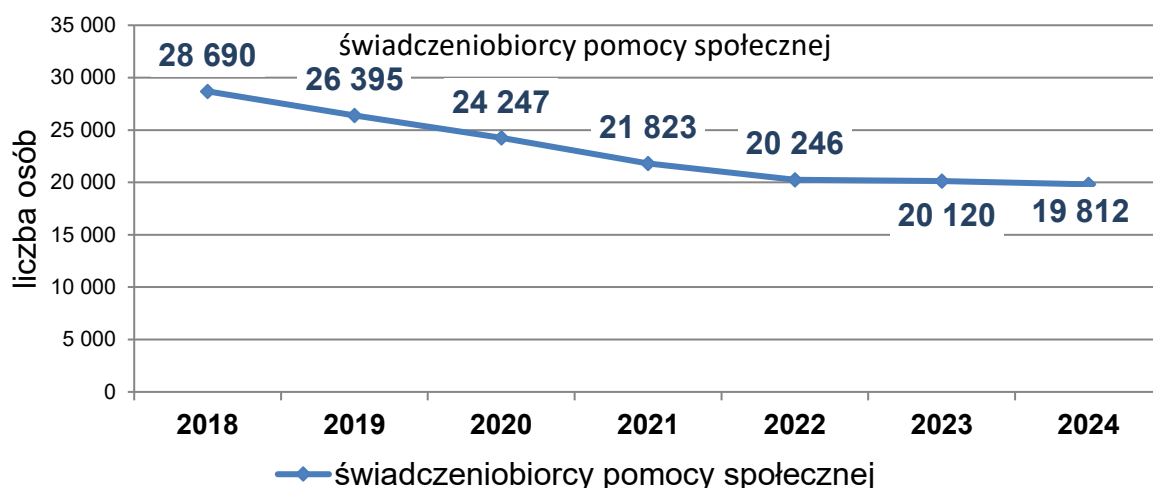
Dane te potwierdzają konieczność rozwoju kompleksowego systemu przeciwdziałania przemocy, obejmującego wsparcie psychologiczne, interwencję kryzysową, edukację społeczną i ścisłą współpracę instytucjonalną.

Rysunek 2 Przemoc domowa w województwie opolskim w 2024 roku – kluczowe dane

Klienci objęci pomocą środowiskową w ośrodkach pomocy społecznej

Wykres 1 Beneficjenci pomocy społecznej (ośrodków pomocy społecznej) w województwie opolskim w latach 2018-2024

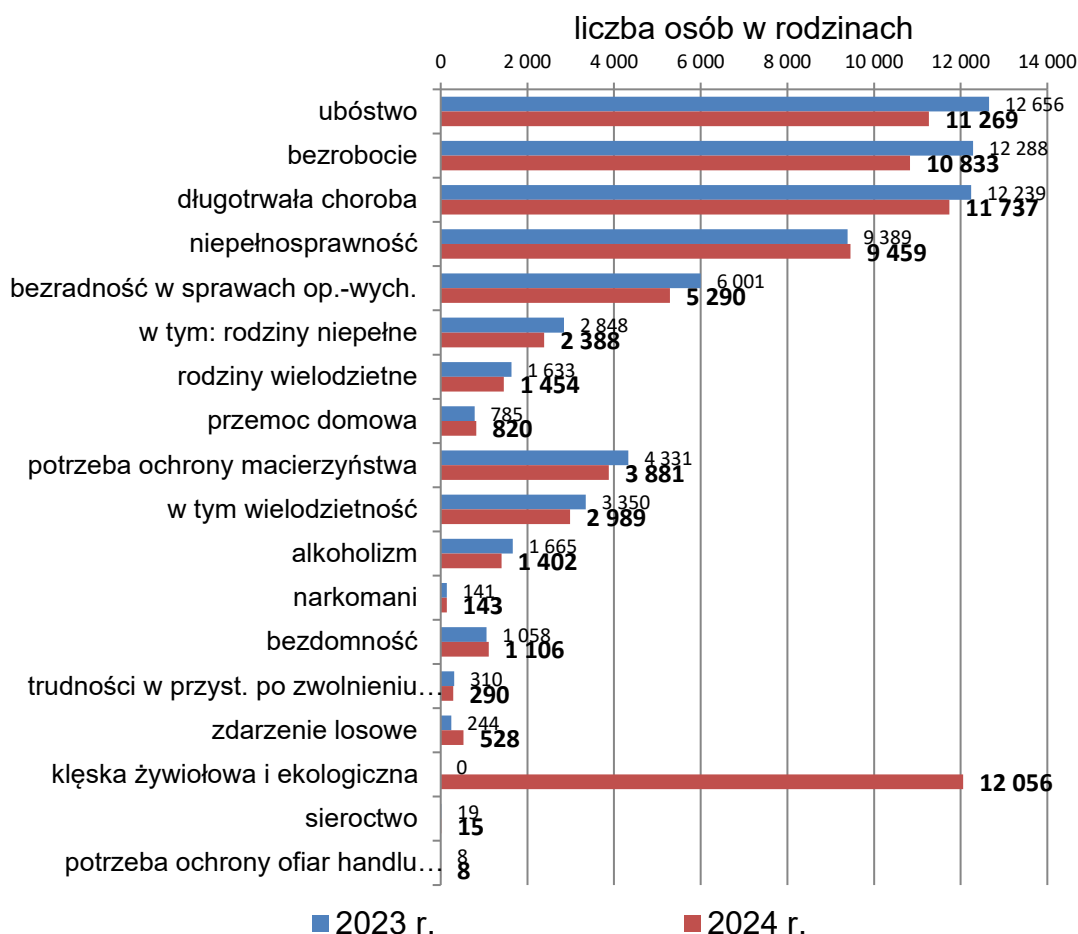

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa opolskiego za 2024 r.

W 2024 r. z różnych form pomocy i wsparcia w województwie opolskim korzystało **49 301 osób i rodzin**, w tym **19 812 osób i rodzin** korzystało ze wsparcia w ośrodkach pomocy społecznej, co stanowiło 2,1% ogółu mieszkańców regionu. W porównaniu z rokiem 2023 odnotowano nieznaczny spadek liczby świadczeniobiorców – o 0,1%. W szerszej perspektywie, w stosunku do 2018 roku, liczba osób objętych pomocą społeczną zmniejszyła się o 8 878, co oznacza **spadek o ponad 30,9%**.

W 2024 roku średnio 2,1 osoby na 100 mieszkańców województwa opolskiego otrzymały świadczenia z pomocy społecznej. Wartość tego wskaźnika była zróżnicowana terytorialnie – najwyższy poziom odnotowano w powiecie głubczyckim (3,3%), natomiast najniższy w mieście Opolu (1,3%).

Wykres 2 Powody udzielenia pomocy społecznej w województwie opolskim w latach 2023-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa opolskiego za 2024 r.

W 2024 roku najczęstszymi przyczynami udzielania pomocy społecznej w województwie opolskim były: długotrwała lub ciężka choroba (11,7 tys. osób), ubóstwo (11,2 tys.) oraz bezrobocie (10,8 tys.). Choć nadal pozostają one głównymi powodami wsparcia, odnotowano spadek liczby świadczeniobiorców w tych kategoriach w porównaniu do 2023 roku – odpowiednio o 4,1%, 11% i 11,8%. Znacząco zmniejszyła się również liczba osób objętych pomocą z powodu sieroctwa (spadek o 21,1%), uzależnienia od alkoholu (o 15,8%) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (o 11,8%).

Wyjątek od utrzymującego się trendu stanowiło istotne zwiększenie liczby świadczeń przyznanych z powodu klęsk żywiołowych i ekologicznych – 12 056 osób otrzymało wsparcie w związku z powodzią, która dotknęła nasze województwo we wrześniu 2024 roku.

Zasoby pomocy społecznej

Zasoby pomocy społecznej są istotnym fundamentem systemu wsparcia, który pozwala skutecznie odpowiadać na różnorodne potrzeby mieszkańców, wspierać ich w trudnych sytuacjach życiowych oraz sprzyjać integracji społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu.

Pieczna zastępcza

Pieczna zastępcza stanowi kluczowy element systemu wsparcia dziecka i rodziny, stanowiąc integralną część szerszego katalogu działań realizowanych w ramach pomocy społecznej. Jej zadaniem jest nie tylko zapewnienie dzieciom pozbawionym właściwego środowiska rodzinnego tymczasowej opieki, ale przede wszystkim stworzenie warunków do bezpiecznego rozwoju i przygotowania do samodzielnego życia. Piecza zastępcza w Polsce dzieli się na dwa typy: rodzinną oraz instytucjonalną. Oba typy mają na celu zapewnienie opieki dzieciom, które z różnych względów nie mogą wychowywać się w rodzinie biologicznej.

- **Rodzinna piecza zastępcza**

W 2024 roku w województwie opolskim funkcjonowały 993 podmioty rodzinnej pieczy zastępczej, co oznacza spadek o 15 podmiotów w porównaniu do roku 2023. Struktura rodzinnej pieczy zastępczej w 2024 roku przedstawia się następująco:

- **615 rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem** – o 10 mniej niż w 2023 roku;

- **303 rodziny zastępcze niezawodowe** – liczba ta również zmniejszyła się o 10 w porównaniu z rokiem ubiegłym;

- **48 rodzin zastępczych zawodowych** – wzrost o 4 rodziny w porównaniu z 2023 rokiem, w tym:

✓ **37 rodzin zawodowych zwykłych;**

✓ **8 rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego**, które stanowią kluczowe ogniwo w systemie szybkiego reagowania;

✓ **3 rodziny specjalistyczne**, zapewniające opiekę dzieciom z niepełnosprawnością lub szczególnymi potrzebami wychowawczymi;

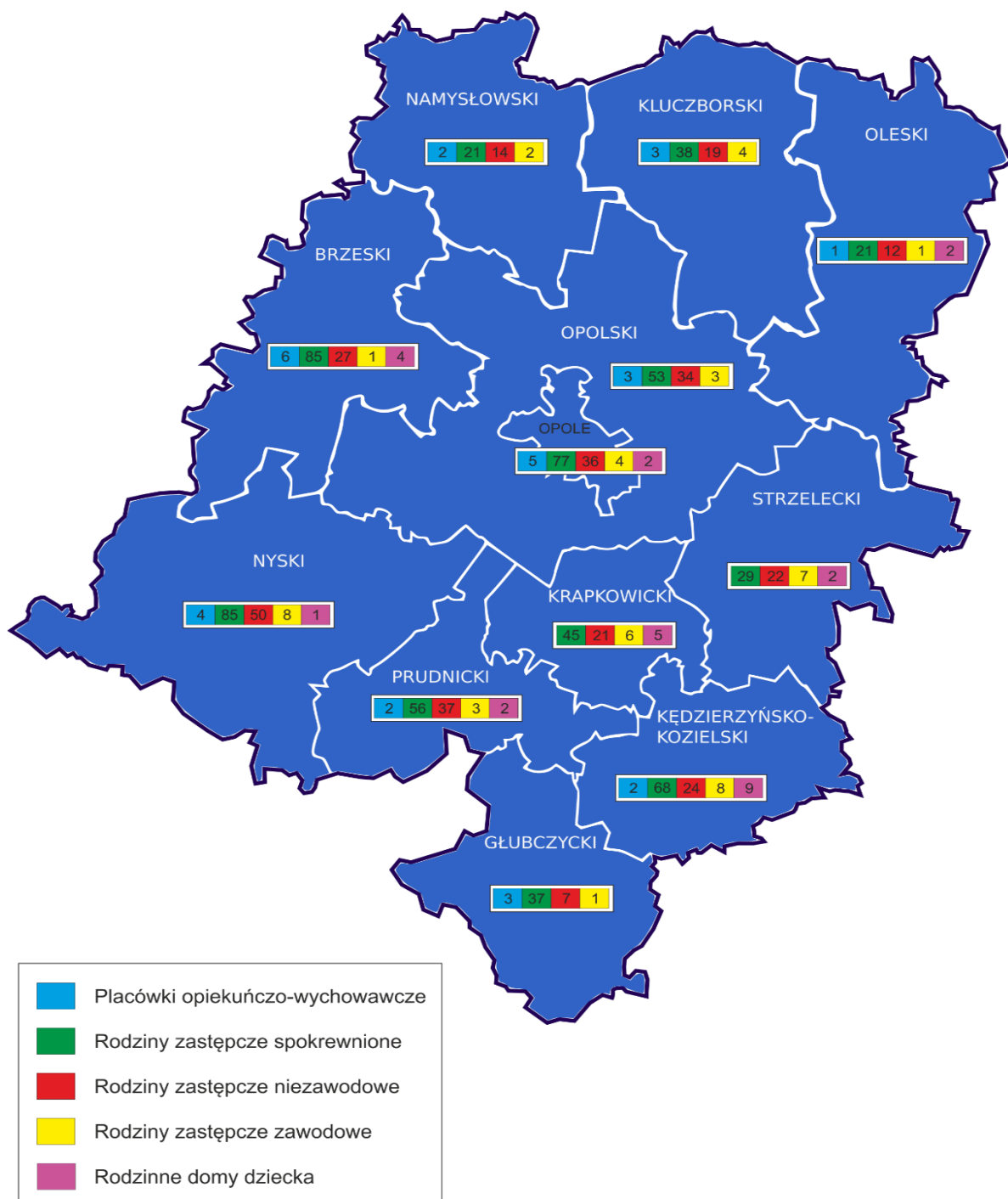
- **27 rodzinnych domów dziecka** – liczba ta wzrosła o 1 w porównaniu do roku poprzedniego.

- **Instytucjonalna piecza zastępcza**

Jest to forma pieczy zastępczej sprawowana przez placówki opiekuńczo-wychowawcze. Na dzień 31 marca 2025 r. w województwie opolskim funkcjonowało **31 placówek opiekuńczo-wychowawczych**, co oznacza, że ich liczba pozostaje niezmieniona od 2023 roku. **Łączna liczba miejsc** w tych placówkach również nie uległa zmianie i wynosiła **442**. Średnio na 10 tys. dzieci i młodzieży do 17. roku życia przypadało w regionie **29,2 miejsca** w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Analiza przestrzenna ujawnia znaczące zróżnicowanie terytorialne dostępności pieczy instytucjonalnej:

- Największe zagęszczenie miejsc odnotowano w:
 - **powiecie brzeskim** – 68,9 miejsc na 10 tys. dzieci i młodzieży,
 - **powiecie głubczyckim** – 66,2.
- Najniższe wskaźniki dostępności występowały w:
 - **powiecie oleskim** – 13,8,
 - **powiecie kędzierzyńsko-kozielskim** – 18,3.
- Brak placówek opiekuńczo-wychowawczych odnotowano w:
 - **powiecie krapkowickim**,
 - **powiecie strzeleckim**.

Mapa 1 Podmioty rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w województwie opolskim w 2024 r.

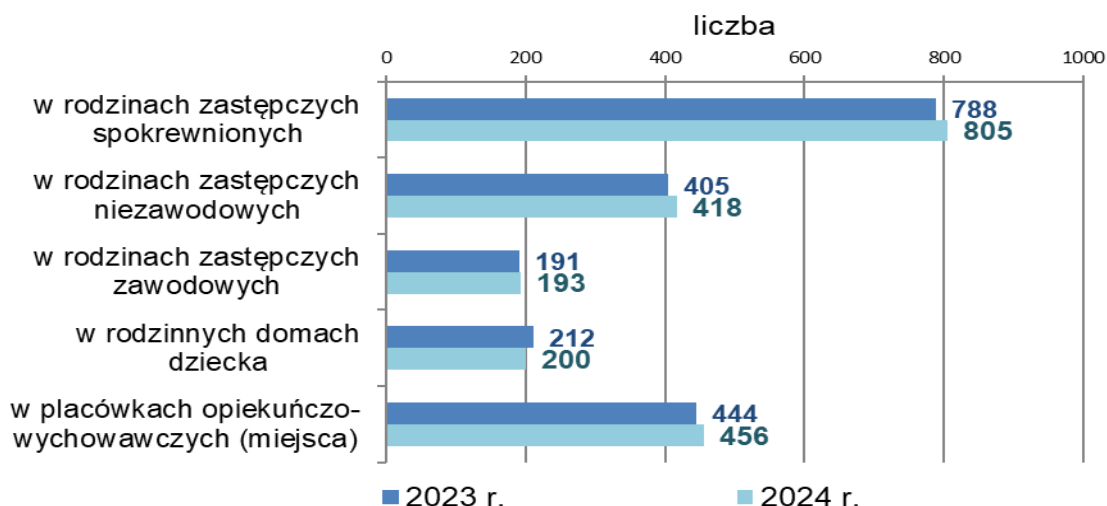
Źródło: Opracowanie własne ROPS w Opolu na podstawie Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego, dodatku do zryczałtowanej kwoty, o którym mowa w art. 115 ust. 2a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, i dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego, o którym mowa w art. 113a tej ustawy, za 2024 rok, zamieszczonego w Centralnej Aplikacji Statystycznej - rządowej platformie do sporządzenia mi.in. sprawozdań z realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej – aplikacja Sprawozdania resortowe.

W 2024 r. w województwie opolskim funkcjonowały **1 024 podmioty pieczy zastępczej**, w tym 993 podmioty rodzinnej i 31 podmiotów instytucjonalnej pieczy zastępczej. Najwięcej placówek opiekuńczo-wychowawczych znajdowano się w powiatach brzeskim – 6 i mieście Opolu – 5, nyskim - 4.

W przypadku rodzinnej pieczy zastępczej:

- najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych – po 85 funkcjonowało na terenie powiatów brzeskiego i nyskiego, a najmniej po 21 w powiatach namysłowskim i oleskim;
- 50 rodzin zastępczych niezawodowych było w powiecie nyskim, a tylko 7 w powiecie namysłowskim;
- po 8 rodzin zastępczych zawodowych funkcjonowało w powiatach nyskim i kędzierzyńsko-kozielskim, a tylko po 1 w głubczyckim, brzeskim i oleskim;
- najwięcej rodzinnych domów dziecka znajdowało się na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego – 9, a na terenie 4 powiatów tj. głubczyckiego, namysłowskiego, kluczborskiego i opolskiego nie funkcjonowały żadne rodzinne domy dziecka.

Wykres 3 Dzieci w podmiotach pieczy zastępczej w województwie opolskim w latach 2023-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa opolskiego za 2024 r.

W 2024 roku w systemie pieczy zastępczej w województwie opolskim przebywało **2 072 dzieci**, co oznacza wzrost o 32 dzieci (tj. o 1,6%) w porównaniu do roku 2023.

Pomimo tego jednorocznego wzrostu, dane długoterminowe – od początku funkcjonowania zreformowanego systemu pieczy zastępczej w 2012 roku – wskazują na stopniowy, ogólny spadek liczby dzieci umieszczanych w pieczy, co jest zgodne z założeniami systemowymi promującymi wsparcie rodzin biologicznych oraz rozwój działań prewencyjnych. Wzrost obserwowany w 2024 roku wynika przede wszystkim z większej liczby dzieci umieszczanych w następujących formach pieczy:

- w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
- w rodzinach zastępczych niezawodowych,
- oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego o liczbie miejsc nieprzekraczającej 14.

Kadra pomocy społecznej województwa opolskiego

Kadra pomocy społecznej stanowi kluczowy zasób w realizacji celów strategii polityki społecznej, odpowiadając za bezpośrednie wsparcie mieszkańców województwa. Jest to zróżnicowana grupa profesjonalistów, których wiedza oraz doświadczenie mają przełożenie na jakość i skuteczność lokalnych działań pomocowych. W kontekście aktualnych wyzwań w polityce społecznej tj.: zmian demograficznych, a także sytuacji kryzysowych ostatnich lat (powódź, wojna w Ukrainie, pandemia Covid-19) rola tej grupy zawodowej nabiera szczególnego znaczenia, wymagając wsparcia instytucjonalnego, stałego rozwoju oraz stabilnych warunków pracy. Wg stanu na 31 grudnia 2024 r. kadra pomocy społecznej województwa opolskiego liczyła **4 376 osób**.

**Kadra
pomocy
społecznej
w liczbach**

1 701 osób zatrudnionych w jednostkach samorządu terytorialnego (190 w powiatowych centrach pomocy rodzinie, 1 476 w ośrodkach pomocy społecznej w gminie oraz 35 w Centrum Usług Społecznych w Gogolinie);

1 953 osób zatrudnionych w domach pomocy społecznej;

652 osób zatrudnionych w innych instytucjach i ośrodkach wsparcia, w tym 264 w środowiskowych domach samopomocy dla osób z niepełnosprawnościami i 177 w dziennych domach pomocy dla osób starszych;

21 osób zatrudnionych w ośrodkach interwencji kryzysowej (głównie w powiatach);

6 osób zatrudnionych w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu;

43 osoby zatrudnione w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Opolu.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 i 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej winien zatrudniać pracowników socjalnych (nie mniej jednak niż trzech pracowników) proporcjonalnie do:

- liczby mieszkańców w stosunku 1 pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców lub
- liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w gminie, w stosunku 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.¹⁰

W 2024 roku wymóg zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników socjalnych w odniesieniu do liczby ludności spełniało 28 gmin województwa opolskiego. Średnia liczba mieszkańców przypadających na jednego pracownika socjalnego wynosiła w regionie 2 153 osoby.

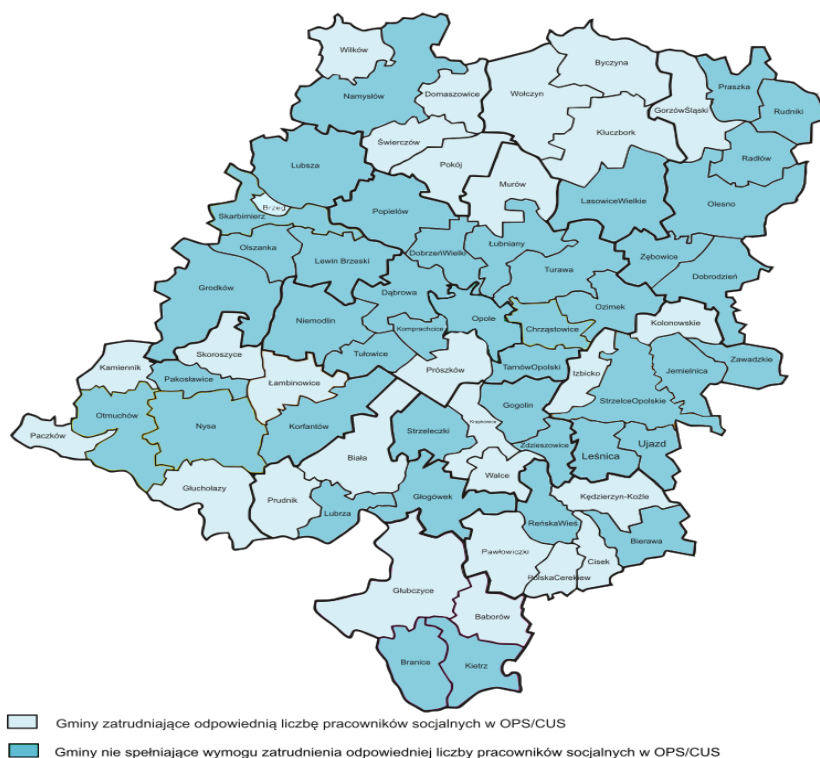
Najlepszy wskaźnik zatrudnienia odnotowano w gminie Świerczów (powiat namysłowski), gdzie na jednego pracownika socjalnego przypadało 1 006 mieszkańców. Najwyższą liczbę mieszkańców na jednego pracownika socjalnego

¹⁰ Wskaźnik wprowadzony w 2015 r.

odnotowano natomiast w gminie Dobrzeń Wielki (powiat opolski) – aż 9 145 osób.

Spośród 71 gmin województwa opolskiego, aż 43 (60,6%) nie spełnia wymaganego standardu zatrudnienia pracowników socjalnych w stosunku do liczby mieszkańców. Wśród nich 11 gmin zatrudnia mniej niż trzech pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej – są to wyłącznie gminy wiejskie.

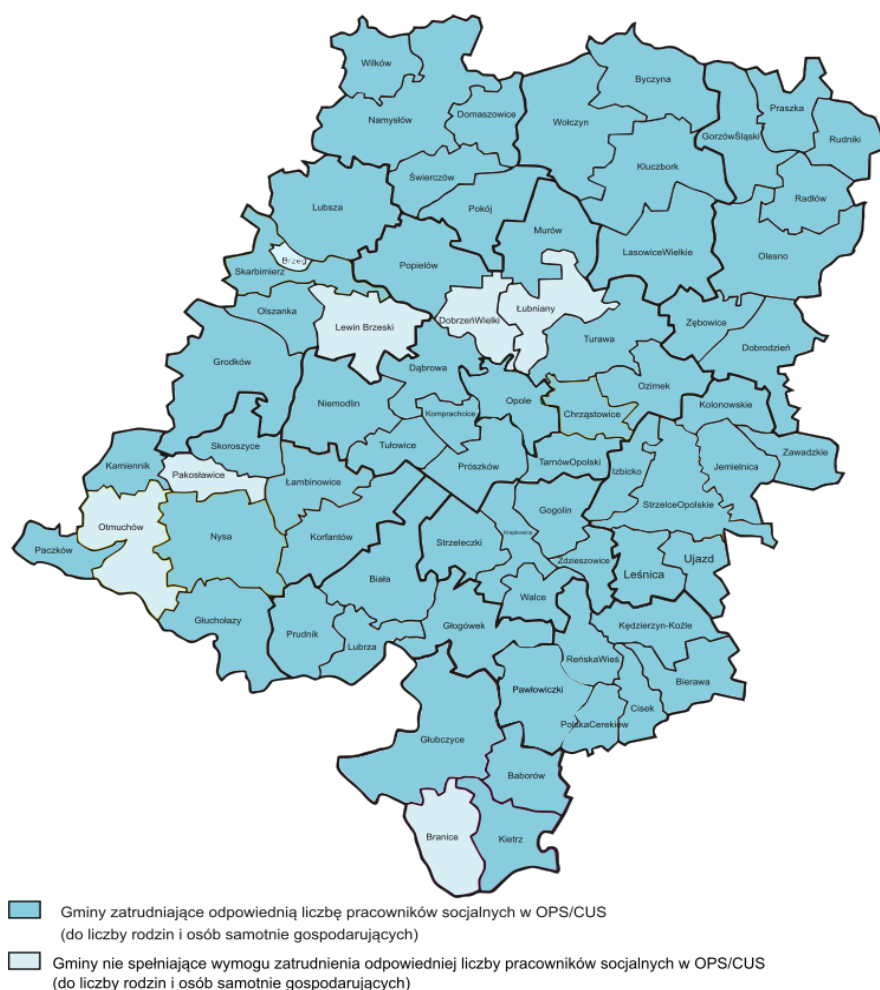
Mapa 2 Gminy spełniające ustawowy wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych (do liczby ludności) w ośrodku pomocy społecznej w 2024 r.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa opolskiego za 2024 r.

Drugi wariant standardu zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników obliczany jest jako stosunek liczby pracowników socjalnych do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących. Standard ten spełniały w 2024 r. 64 gminy – 90,1%. Najwięcej rodzin i osób samotnie gospodarujących na pracownika socjalnego przypadało w Otmuchowie (182) i w Dobrzemiu Wielkim (138), a średnia ich liczba w województwie opolskim wyniosła 34, tj. poniżej maksymalnej wartości (50 rodzin).

Mapa 3 Gminy spełniające ustawowy wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych (do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną)

Spośród wszystkich gmin województwa opolskiego jedynie 27 spełniało jednocześnie dwa kluczowe standardy dotyczące zatrudnienia pracowników socjalnych – zarówno w odniesieniu do liczby mieszkańców, jak i w relacji do liczby rodzin oraz osób samotnie gospodarujących. Do gmin tych należą: Baborów, Głubczyce, Kędzierzyn-Koźle, Cisek, Polska Cerekiew, Pawłowiczki, Byczyna, Kluczbork, Wolczyn, Krapkowice, Walce, Domaszowice, Pokój, Świerczów, Wilków, Głuchołazy, Kamiennik, Łambinowice, Paczków, Skoroszyce, Gorzów Śląski, Murów, Prószków, Biała, Prudnik, Izbicko oraz Kolonowskie.

Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

Analiza potencjału i funkcjonowania zasobów instytucjonalnych, stanowiących fundament systemu polityki społecznej w regionie, jest niezbędna do oceny poziomu dostępności i jakości oferowanej pomocy, ale również pozwala na identyfikację tzw. „białych plam” i nierówności w dostępie do usług. W obliczu zmian demograficznych, oraz rosnących potrzeb społecznych i wyzwań systemowych, zrównoważony rozwój zasobów instytucjonalnych jest niezbędny do budowania spójnej, dostępnej i efektywnej polityki społecznej na poziomie regionalnym.

System wsparcia społecznego w województwie opolskim opiera się na rozbudowanej sieci instytucji realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej, pieczy zastępczej, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz integracji społeczno-zawodowej. W 2024 roku na terenie regionu funkcjonowały:

- **70 ośrodków pomocy społecznej oraz 1 Centrum Usług Społecznych** (Gogolin),
- **11 powiatowych centrów pomocy rodzinie,**
- **29 domów pomocy społecznej** (w tym 1 gminny), oferujących łącznie **3 048 miejsc,**
- **33 placówki całodobowej opieki** dla osób starszych, przewlekłe chorych i z niepełnosprawnościami (1 310 miejsc),
- **31 placówek opiekuńczo-wychowawczych** (442 miejsca), w tym socjalizacyjne i interwencyjne,
- **15 środowiskowych domów samopomocy** dla osób z zaburzeniami psychicznymi (813 miejsc),
- **23 dzienne domy pomocy** dla seniorów oraz **99 klubów seniora**, z których łącznie korzysta ponad **7 000 osób,**
- **443 miejsca w mieszkaniach wspomaganych i treningowych** (m.in. dla młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą, osób z niepełnosprawnościami i uchodźców),
- **7 ośrodków interwencji kryzysowej i 2 ośrodki adopcyjne** (w których

przysposobiono 50 dzieci),

- **2 specjalistyczne ośrodki wsparcia** dla ofiar przemocy w rodzinie,
- **35 placówek wsparcia dziennego** dla dzieci (895 miejsc, 830 dzieci korzystających).

Ekonomia społeczna w województwie opolskim

Ekonomia społeczna stanowi istotny element polityki społecznej województwa, łącząc działalność gospodarczą z realizacją celów społecznych, w szczególności w obszarze integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem oraz świadczenia usług społecznych.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej oraz Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 r., w skład sektora wchodzi m.in. spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra i kluby integracji społecznej, organizacje pozarządowe oraz spółki non profit. Kluczową rolę w jego strukturze odgrywa przedsiębiorczość społeczna, ukierunkowana na reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem i świadczenie usług użyteczności publicznej.

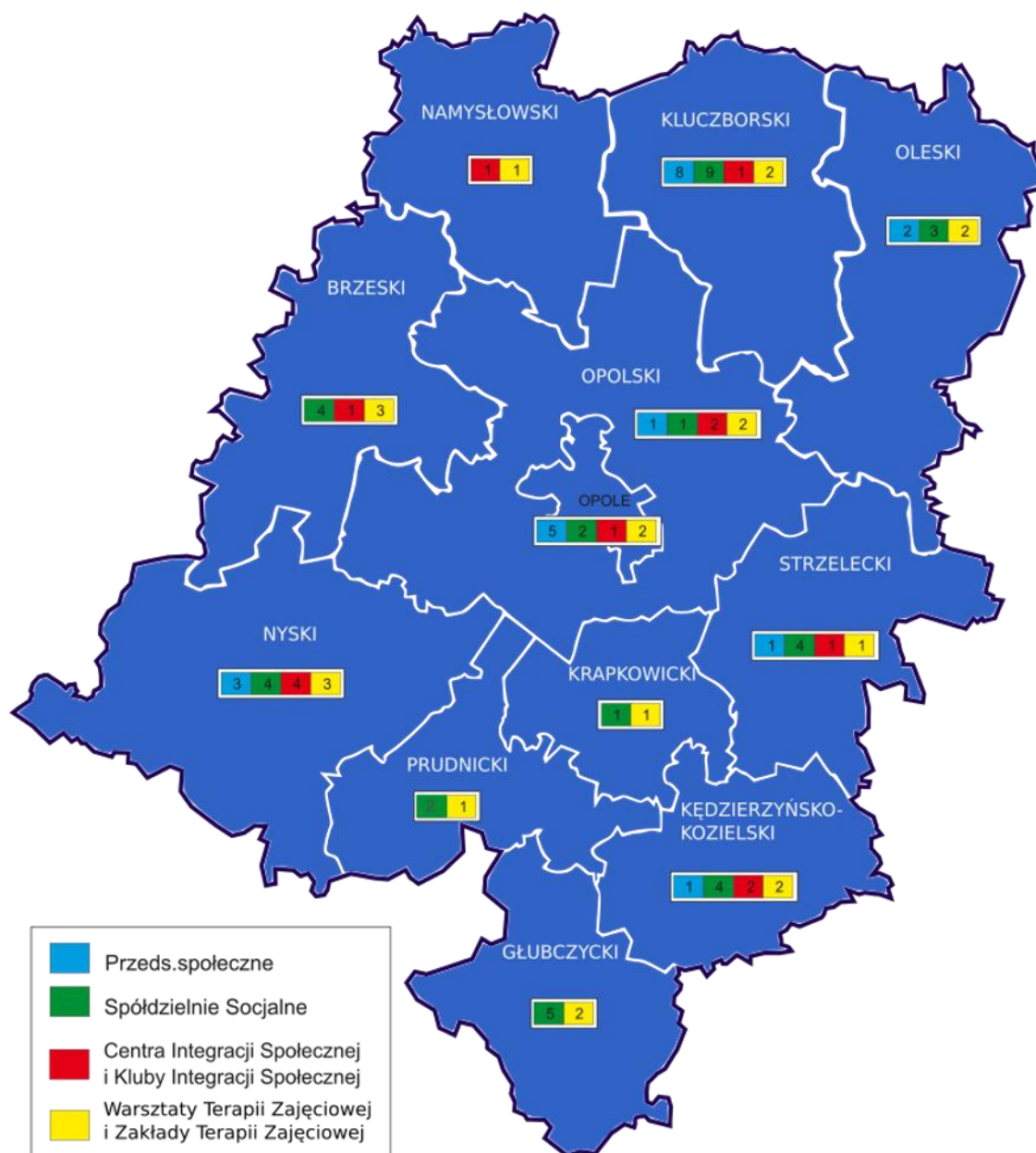
W maju 2024 r. w województwie opolskim funkcjonowało **4 196 podmiotów ekonomii społecznej (PES)**, w tym:

- **39 spółdzielni socjalnych,**
- **17 warsztatów terapii zajęciowej** (674 uczestników) i **5 zakładów aktywności zawodowej** (340 miejsc),
- **5 centrów i 8 klubów integracji społecznej,**
- **10 spółek z o.o. non profit,**
- **578 fundacji i 3 534 stowarzyszenia,**
- **359 kół gospodyń wiejskich** (zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich).

Zdecydowaną większość sektora (98%) stanowią fundacje i stowarzyszenia, a największe skupisko PES występuje w mieście Opolu (948 podmiotów, 22,6%), a

następnie w powiatach: nyskim (548, 13,1%) i opolskim (427, 10,2%).

Mapa 4. Podmioty ekonomii społecznej w województwie opolskim w maju 2025r.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa opolskiego w 2024 r.

Od 2022 r. status **przedsiębiorstwa społecznego** nadawany jest przez Wojewodę Opolskiego. Na koniec 2024 r. posiadało go 20 podmiotów. Uzyskanie statusu wiąże się z preferencjami w dostępie do wsparcia finansowego i instytucjonalnego (m.in. refundacje składek ZUS, dotacje z Funduszu Pracy i PFRON, zwolnienia podatkowe, dostęp do zamówień publicznych).

Szczególną rolę w procesach reintegracji i aktywizacji odgrywają **spółdzielnie socjalne**, których w regionie działa 39. Koncentrują się one głównie na tworzeniu miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, realizując jednocześnie zadania o charakterze usługowym i opiekuńczym.

W województwie funkcjonują także **Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES)**, odpowiedzialne za animację, doradztwo i rozwój PES. W latach 2023–2026 wsparcie dla subregionu północnego realizuje Spółdzielnia Socjalna „Profes” z Byczyny, natomiast dla subregionu środkowo-południowego planowane jest ponowne wyłonienie OWES w ramach nowego konkursu¹¹.

Podmioty ekonomii społecznej odgrywają coraz większą rolę w dostarczaniu usług społecznych – zwłaszcza w zakresie usług opiekuńczych i reintegracyjnych – jednak nadal ich udział w tym segmencie pozostaje ograniczony. Wymaga to tworzenia warunków do szerszego włączenia PES w realizację usług społecznych oraz deinstytucjonalizację wsparcia.

Na poziomie regionalnym wdrażany jest Opolski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2023–2027, obejmujący trzy priorytety:

1. Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej – promocja idei, produktów i współpracy międzysektorowej;
2. Rozwój i wzmocnienie systemu wsparcia ekonomii społecznej – tworzenie stabilnych struktur i sieci współpracy PES, w tym ich włączenie do systemu usług społecznych;
3. Wzmocnienie potencjału organizacyjnego i ekonomicznego PES/PS – zwiększenie liczby podmiotów, profesjonalizacja i rozwój usług.

Funkcję doradczą w zakresie rozwoju sektora pełni **Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Opolskiego (RKRES)** powołany w 2023 r. przez Marszałka Województwa. W jego skład wchodzi przedstawiciele administracji, sektora społecznego, uczelni i partnerów społecznych. Komitet opiniuje dokumenty strategiczne, inicjuje działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz monitoruje

¹¹ Podział na subregiony przyjęty w OPRES na lata 2023-2027, dotyczy tylko podziału środków w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 na wsparcie podmiotów ekonomii społecznej, <https://bip.opolskie.pl/wp-content/uploads/2023/12/11282-zal.-1-poprawny.pdf>

realizację programów regionalnych.

Potrzeby i bariery w rozwoju usług społecznych w województwie opolskim

Badanie własne ROPS w Opolu przeprowadzone we wszystkich gminach województwa opolskiego w maju 2025 r. dotyczyło stanu oraz potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych w czterech obszarach wsparcia: osób starszych i z niepełnosprawnościami, rodziny oraz pieczy zastępczej, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz osób w kryzysie bezdomności. Wyniki badania potwierdzają silny trend rozwojowy usług środowiskowych, przy równoczesnym słabszym rozwoju mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego.

W obszarze wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnościami gminy najczęściej wskazywały konieczność rozwoju: usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania (50%), AOOD (40%), usług rehabilitacyjnych (38%), opieki wytchnieniowej (38%), usługi asystenckie i wspomagające tj. dowóz żywności, leków, usługa „złotej rączki” (37%), usług typu „door-to-door” (33%). Najpoważniejsze bariery, które powtarzają się we wszystkich obszarach to niedobór środków finansowych, kadr oraz infrastruktury lokalowej.

W obszarze wsparcia rodziny i pieczy zastępczej prawie połowa gmin wskazała, że najważniejszy jest rozwój usług wspierających rodziny naturalne celem zapobiegania umieszczania dzieci w pieczy zastępczej (48%). Kolejną ważną potrzebą zdaniem 45% gmin jest rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą, gdyż brak takiej infrastruktury hamuje proces usamodzielniania. W dalszej kolejności gminy wskazywały na rozwój usług wspierających rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz rodziny w kryzysie np. leczenie uzależnień, telefony zaufania, wsparcie psychologiczne (42%).

W obszarze wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi wśród najważniejszych potrzeb w rozwoju usług społecznych gminy wymieniały: asystenturę osobistą (35%), specjalistyczne usługi opiekuńcze (33%), opiekę wytchnieniową (30%), mieszkalnictwo wspomagane (27%), dzienne formy wsparcia i usługi sąsiedzkie/wspomagające (po 24%). Za największe przeszkody w rozwijaniu usług

gminy uznały: deficyt kadrowy (75%), brak środków finansowych lub niedostateczne zasoby (62%), infrastrukturę lokalową (61%), problemy z transportem, dojazdem do miejsca świadczenia usług (40,85%); ponadto: złożoność przepisów, długie kolejki do specjalistów z obszaru wsparcia zdrowia psychicznego, brak podmiotów, którym gmina mogłaby zlecić zadania.

Do najważniejszych potrzeb w obszarze wsparcia osób w kryzysie bezdomności zdaniem badanych gmin należą: rozwój mieszkalnictwa, w tym mieszkań wspomaganych, komunalnych i w ramach najmu socjalnego (34%), rozwój usług wspierających np. terapia uzależnień (29%), poradnictwo specjalistyczne dla osób przebywających w instytucjach całodobowych tj. schroniska, domy wspólnotowe, domy dla samotnych matek mające na celu wsparcie tych osób w opuszczeniu placówek (27%). W dalszej kolejności gminy wskazały na konieczność wprowadzenia działań profilaktycznych tj. poradnictwo specjalistyczne skierowane do osób zagrożonych bezdomnością z powodu m.in. eksmisji, przemocy w rodzinie, dla osób uzależnionych, po opuszczeniu zakładów karnych, szpitali.

Podsumowując:

- w województwie opolskim dominują usługi środowiskowe – opiekuńcze, wytnieniowe, asystenckie, natomiast mniej dostępne są usługi mobilne i specjalistyczne (specjalistyczne usługi opiekuńcze, usługi typu door-to-door, usługi rehabilitacyjne);
- mieszkalnictwo wspomagane i treningowe to najczęściej wskazywana potrzeba i najtrudniejszy obszar do realizacji;
- bariery w zakresie rozwoju usług społecznych powtarzają się we wszystkich obszarach: brak środków finansowych, niedostateczna infrastruktura lokalowa, niedobór kadr, ograniczenia transportowe oraz brak podmiotów do zlecania usług.

Główne wnioski wynikające z diagnozy społecznej

- Utrzymujący się trend depopulacyjny stanowi istotne wyzwanie dla polityki społecznej województwa opolskiego, w szczególności w kontekście planowania usług społecznych, polityki senioralnej oraz rozwoju lokalnego.
- W mniejszych, peryferyjnych powiatach województwa (m.in. głubczyckim,

prudnickim, namysłowskim) występuje wyższy odsetek osób z niepełnosprawnościami. Powiaty te powinny być priorytetowo traktowane w planowaniu dostępności usług publicznych i infrastruktury wspierającej.

- Utrzymujące się ujemne saldo migracji w województwie opolskim, mimo jego nieznacznej poprawy w 2024 roku, potwierdza istnienie trwałego trendu odpływu ludności z regionu. Zjawisko to może osłabiać potencjał demograficzny i społeczno-gospodarczy województwa, dlatego wymaga zintensyfikowania działań na rzecz zwiększenia atrakcyjności regionu do życia, pracy i zakładania rodzin – zwłaszcza w kontekście zatrzymywania młodych mieszkańców oraz przyciągania nowych.
- Spadek liczby rodzin i dzietności, wzrost liczby rodzin niepełnych i związków niesformalizowanych wskazują na konieczność budowania zintegrowanego systemu wsparcia rodziny, który będzie nie tylko reagował na problemy (duża skala przemocy domowej), lecz także wzmacniał potencjał rodziny jako podstawowej komórki społecznej.
- Zróżnicowanie terytorialne skali korzystania z pomocy społecznej – od 3,3% w powiecie głubczyckim do 1,3% w Opolu oraz wzrost wskaźnika w czterech powiatach wskazują na potrzebę prowadzenia polityki społecznej uwzględniającej lokalne uwarunkowania i koncentrację działań tam, gdzie występuje wzrost potrzeb.
- Dominujące przyczyny korzystania z pomocy społecznej w województwie opolskim – ciężka lub długotrwała choroba, ubóstwo i bezrobocie – pozostają niezmiennie, choć liczba świadczeniobiorców z tych powodów systematycznie maleje, co świadczy o poprawie sytuacji społeczno-ekonomicznej części mieszkańców. Jednocześnie wzrost liczby osób objętych wsparciem z powodu klęsk żywiołowych (powódź w 2024r.) podkreśla potrzebę wzmacniania systemu reagowania kryzysowego i elastyczności działań pomocowych w sytuacjach nadzwyczajnych.
- Nadal znaczącego wsparcia wymagają rodziny doświadczające problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz te, które dotknięte zostały przemocą domową. W związku z tym ważne jest, aby rozwijać oraz planować usługi tak, aby wspierały rodziny w kryzysie zgodnie z ich potrzebami. Dobrze

zaprojektowany holistyczny system wsparcia dedykowany rodzinom może skutecznie przeciwdziałać umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej.

Wyzwania przyszłości polityki społecznej dla Województwa Opolskiego

Obszar wyzwania	Opis wyzwania	Rekomendacje
Depopulacja i migracje	Utrzymujący się odpływ ludności z woj. opolskiego, szczególnie osób młodych i aktywnych zawodowo	Potrzeba działań na rzecz zatrzymywania mieszkańców, przyciągania nowych oraz rozwoju lokalnych usług i infrastruktury
Zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa	Rosnący udział osób starszych w strukturze demograficznej województwa	Konieczność rozwoju usług środowiskowych; wspieranie opiekunów oraz asystentów
Nierówności terytorialne	Zróznicowany poziom korzystania z pomocy społecznej w zależności od powiatu	Ukierunkowanie działań na obszary z największymi potrzebami i słabszą dostępnością usług
Zdarzenia kryzysowe i losowe	Wzrost liczby świadczeń z powodu klęsk żywiołowych (np. powódzie)	Budowa elastycznego systemu reagowania i wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych
Spadek liczby świadczeniobiorców	Malejąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej, przy jednoczesnych zmianach demograficznych i zmianie charakteru i potrzeb odbiorców pomocy społecznej	Koordinacja usług społecznych np. w centrach usług społecznych (promocja ich tworzenia) diagnozowanie potrzeb w zakresie rozwoju infrastruktury usług społecznych
Aktywizacja i usamodzielnianie	Potrzeba dalszego wzmacniania samodzielności beneficjentów i ograniczania zależności od systemu świadczeń	Rozwój usług integracyjnych, aktywizacja zawodowa i społeczna, wspieranie rozwoju ekonomii społecznej

ANALIZA SWOT OBSZARU POLITYKI SPOŁECZNEJ

Analiza SWOT stanowi kluczowy element strategii, umożliwiający kompleksową ocenę wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań wpływających na rozwój systemu wsparcia społecznego w regionie. Celem analizy jest identyfikacja mocnych i słabych stron istniejących rozwiązań instytucjonalnych, kadrowych i finansowych, a także rozpoznanie szans i zagrożeń wynikających z uwarunkowań demograficznych społeczno-gospodarczych oraz organizacyjnych. Uzyskane wyniki stanowią podstawę do formułowania celów strategicznych i kierunków rozwoju polityki społecznej w latach 2026-2030, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców oraz upowszechnianie nowoczesnych, środowiskowych form wsparcia dostosowanych do potrzeb odbiorców.

Analiza SWOT obszaru polityki społecznej	
MOCNE STRONY (strengths)	SŁABE STRONY (weaknesses)
• doświadczenie instytucjonalne w pozyskiwaniu i wdrażaniu środków unijnych • umiarkowany wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej • kapitał ludzki sektora pomocowego – wykwalifikowana kadra • dobrze rozwinięta sieć instytucji pomocy społecznej • rozwinięta infrastruktura społeczna (duża liczba miejsc w domach pomocy społecznej, dziennych domach pomocy, klubach seniora)	• starzejące się społeczeństwo i odpływ młodych ludzi (szczególnie migracje zarobkowe) • najniższy w kraju wskaźnik dzietności • niekorzystne prognozy demograficzne do 2050 r. wskazujące województwo opolskie jako najstarszy demograficznie region kraju • jeden z najniższych w kraju poziom dostępności mieszkań • nierównomierny dostęp do usług społecznych, zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie deficyty transportu publicznego i wykluczenie komunikacyjne stanowią barierę

• aktywny sektor ekonomii społecznej i wsparcie w programach regionalnych (FEO) sprzyjające rozwojowi usług społecznych • wielokulturowość i tradycje integracyjne	systemową w dostępie do opieki i wsparcia, wpływając na aktywność społeczną oraz procesy migracyjne mieszkańców • niewystarczający zakres usług realizowanych w formie mieszkań wspomaganych i treningowych • niewystarczająca liczba kadry pomocowej (opiekunki, asystenci OzN) • niewystarczająca liczba placówek reintegracji społecznej i zawodowej (WTZ, ŚDS, ZAZ, ZPCh) • rosnąca liczba osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym niepokojąca liczba osób nieletnich • niski poziom wiedzy i zaufania społecznego do podmiotów ekonomii społecznej • uzależnienie III sektora od środków zewnętrznych
SZANSE (opportunities)	ZAGROŻENIA (threats)
• wykorzystanie środków finansowych z perspektywy UE 2021-2027 • aktywna polityka prorodzinna i rozwój sektora usług społecznych • poprawa infrastruktury mieszkaniowej, w tym dostępności mieszkań (także wspomaganych i treningowych) • zwiększenie świadomości konieczności rozwoju usług środowiskowych (lepsze zrozumienie procesu	• niestabilność finansowa usług społecznych tj. brak krajowych rozwiązań finansowych na rzecz poprawy dostępności usług społecznych • uzależnienie realizacji działań od dostępności zewnętrznych środków finansowych • deficyt pracowników w sferze pomocowej (z zakresie opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami)

deinstytucjonalizacji usług społecznych) • wzrost dostępności oraz znaczenia nowoczesnych technologii i innowacji społecznych • upowszechnienie zasad dostępności infrastruktury, dzięki uniwersalnemu projektowaniu oraz usuwaniu istniejących barier • większa dostępność do usług ochrony zdrowia psychicznego • współpraca i rozwój powiązań z sektorem usług społecznych w innych krajach • propagowanie zdrowego stylu życia jako profilaktyka zdrowotna adresowana do rodziny i dziecka	• Pogłębianie się niekorzystnych różnic demograficznych między województwem opolskim a innymi regionami kraju oraz narastanie dysproporcji ludnościowych pomiędzy poszczególnymi obszarami województwa
---	--

Podsumowanie analizy SWOT

Analiza SWOT wskazuje, że polityka społeczna województwa opolskiego opiera się na stabilnych podstawach instytucjonalnych i kadrowych, jednak wymaga ukierunkowanych działań dostosowujących system wsparcia do zmieniających się uwarunkowań demograficznych i społecznych. Wykorzystując mocne strony regionu, w szczególności rozwiniętą infrastrukturę instytucji pomocy społecznej, doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, wysokie kwalifikacje kadr oraz potencjał sektora ekonomii społecznej, należy dążyć do zwiększenia dostępności i jakości usług społecznych, w tym szczególnie na obszarach wiejskich i peryferyjnych. W tym celu istotne jest rozwijanie usług środowiskowych, mieszkań wspomaganych i treningowych, a także lokalnych form wsparcia opiekuńczego i asystenckiego. Mając na względzie niekorzystne tendencje demograficzne, konieczne jest wzmocnienie działań o charakterze prorodzinny i prozatrudnieniowym.

Szansą na przeciwdziałanie depopulacji oraz poprawę jakości życia mieszkańców regionu jest aktywna polityka prorodzinna, rozwój usług dla dzieci i rodzin oraz tworzenie warunków sprzyjających godzeniu ról zawodowych i rodzinnych.

Ważnym kierunkiem działań jest również zwiększanie świadomości społecznej w zakresie zdrowia psychicznego, starzenia się społeczeństwa oraz dostępności usług, a także budowanie zaufania do sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych. Wzmocnienie ich roli w realizacji usług publicznych może przyczynić się do większej elastyczności i efektywności systemu wsparcia.

Kolejnym ważnym kierunkiem powinno być przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z brakiem ciągłości finansowania usług społecznych oraz deficytem kadr w sektorze pomocowym. W związku z tym konieczne jest rozwijanie partnerstw międzysektorowych, systematyczne podnoszenie kwalifikacji pracowników oraz poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania usług.

Dalszy rozwój polityki społecznej województwa opolskiego wymaga pełnego wykorzystania istniejącego potencjału instytucjonalnego poprzez:

- Zwiększenie świadomości władz gmin i powiatów na temat ich roli w rozwijaniu lokalnych usług społecznych;
- rozbudowę systemu mieszkań wspomaganych i treningowych, szczególnie na obszarach gmin miejsko-wiejskich;
- wdrażanie stałych mechanizmów finansowania usług społecznych z poziomu regionalnego i krajowego;
- zawiązywanie partnerstw między instytucjami publicznymi i sektorem ekonomii społecznej;
- inwestycje w rozwój i stabilizację kadr pomocy społecznej, w tym opiekunów i asystentów osób z niepełnosprawnościami, np. opracowanie regionalnego planu stabilizacji i rozwoju kadr opiekuńczych;
- wykorzystanie technologii cyfrowych do poprawy dostępności usług (teleopieka, e-usługi społeczne);
- prowadzenie regionalnych programów profilaktyki zdrowotnej i wsparcia zdrowia psychicznego, zwłaszcza dzieci i młodzieży.

CELE STRATEGICZNE, DZIAŁANIA I ICH WSKAŹNIKI

W Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026-2030 zaplanowane zostały następujące cele strategiczne oraz działania:

Cel strategiczny 1: Rozwój spersonalizowanych, dopasowanych do potrzeb mieszkańców usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym

Działanie 1: Zwiększenie dostępności usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej

Działanie 2: Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji poprzez rozwój nowych form instytucjonalnych w zakresie usług społecznych

Działanie 3: Wzmacnianie i rozwój usług środowiskowych dla rodzin, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami

Działanie 4: Inspirowanie i pobudzanie do działania w kierunku powstawania gminnych i miejskich rad seniorów

Działanie 5: Inspirowanie i pobudzanie do działania w kierunku tworzenia w urzędach gmin samodzielnych stanowisk ds. senioralnych

Cel strategiczny 2: Profesjonalizacja kadr pomocy i integracji społecznej

Działanie 1: Doskonalenie kompetencji i umiejętności kadr pomocy i integracji społecznej poprzez stworzenie spójnego systemu szkoleń

Działanie 2: Działania zmierzające do wzmocnienia służb społecznych

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie i wsparcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin oraz poprawa warunków sprzyjających stabilności i rozwojowi rodzin w województwie opolskim

Działanie 1: Wspieranie rodzin z dziećmi w zakresie opieki, wychowania i łączenia ról rodzinnych i zawodowych oraz wzmocnianie kondycji rodzin poprzez działania edukacyjne i profilaktyczne

Działanie 2: Wsparcie rodzin w trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałanie ubóstwu

Działanie 3: Wspieranie rodzin wielodzietnych

Działanie 4: Dostosowanie usług społecznych do zmian w strukturze rodzin

Działanie 5: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej

Cel strategiczny 1: Rozwój spersonalizowanych, dopasowanych do potrzeb mieszkańców usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym

Działanie 1: Zwiększenie dostępności usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej

Tabela 1 Wskaźnik nr 1 do Działania 1

Nazwa wskaźnika	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w gminach w skali roku
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie MRiPS-03/OZPS
Wielkość bazowa 2024 r.	2 855
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	3 000

Tabela 2 Wskaźnik nr 2 do Działania 1

Nazwa wskaźnika	Liczba mieszkań treningowych/wspomaganych prowadzonych lub zleczanych do prowadzenia przez gminy i powiaty
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane własne ROPS
Wielkość bazowa 2025 r.	226
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	236

Działanie 2: Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji poprzez rozwój nowych form instytucjonalnych w zakresie usług społecznych

Tabela 3 Wskaźnik nr 3 do Działania 2

Nazwa wskaźnika	Liczba powstałych centrów usług społecznych w województwie
Źródło pomiaru wskaźnika	OZPS
Wielkość bazowa 2025 r.	1
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	4

Tabela 4 Wskaźnik nr 4 do Działania 2

Nazwa wskaźnika	Liczba powstałych centrów opiekuńczo-mieszkalnych w województwie
Źródło pomiaru wskaźnika	OZPS
Wielkość bazowa 2025 r.	3
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	5

Działanie 3: Wzmacnianie i rozwój usług środowiskowych dla rodzin, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami

Tabela 5 Wskaźnik nr 5 do Działania 3

Nazwa wskaźnika	Liczb osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w skali roku
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie MRiPS-03/OZPS
Wielkość bazowa 2024 r.	513

Wielkość oczekiwana do 2030 r.	550
--------------------------------	-----

Tabela 6 Wskaźnik nr 6 do Działania 3

Nazwa wskaźnika	Liczb miejsc/uczestników w dziennych domach pomocy i klubach seniora w województwie i Uniwersytetach III wieku
Źródło pomiaru wskaźnika	OZPS
Wielkość bazowa 2024 r.	9 375
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	9 500

Działanie 4: Inspirowanie i pobudzanie do działania w kierunku powstawania gminnych i miejskich rad seniorów

Działanie 5: Inspirowanie i pobudzanie do działania w kierunku tworzenia w urzędach gmin samodzielnych stanowisk ds. senioralnych

Cel strategiczny 2: Profesjonalizacja kadr pomocy i integracji społecznej

Działanie 1: Doskonalenie kompetencji i umiejętności kadr pomocy i integracji społecznej poprzez stworzenie spójnego systemu szkoleń

Tabela 7 Wskaźnik nr 1 do Działania 1

Nazwa wskaźnika	Liczba zorganizowanych szkoleń/spotkań podnoszących umiejętności i kompetencje zawodowe w skali roku
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane własne ROPS w Opolu
Wielkość bazowa 2024 r.	35

Wielkość oczekiwana do 2030 r.	40
--------------------------------	----

Tabela 8 Wskaźnik nr 2 do Działania 1

Nazwa wskaźnika	Liczba pracowników kadry pomocy i integracji społecznej, którzy podnieśli kwalifikacje zawodowe w skali roku
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane własne ROPS w Opolu
Wielkość bazowa 2024 r.	404
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	≥ 404

Działanie 2: Działania zmierzające do wzmocnienia służb społecznych

Tabela 9 Wskaźnik nr 3 do Działania 2

Nazwa wskaźnika	Liczba gmin nie spełniających ustawowego wymogu zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników socjalnych
Źródło pomiaru wskaźnika	OZPS
Wielkość bazowa 2024 r.	6
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	≤ 6

Tabela 10 Wskaźnik nr 4 do Działania 2

Nazwa wskaźnika	Liczba działań promocyjnych, pikników i wydarzeń skierowanych do mieszkańców województwa w celu poprawy wizerunku pomocy społecznej w skali roku
-----------------	--

Źródło pomiaru wskaźnika	Dane własne ROPS w Opolu
Wielkość bazowa 2024 r.	7
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	≥ 7

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie i wsparcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin oraz poprawa warunków sprzyjających stabilności i rozwojowi rodzin w województwie opolskim

Działanie 1: Wspieranie rodzin z dziećmi w zakresie opieki, wychowania i łączenia ról rodzinnych i zawodowych oraz wzmacnianie kondycji rodzin poprzez działania edukacyjne i profilaktyczne

Tabela 11 Wskaźnik nr 1 do Działania 1

Nazwa wskaźnika	Liczba placówek wparcia dziennego funkcjonujących w województwie
Źródło pomiaru wskaźnika	OZPS
Wielkość bazowa 2024 r.	35
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	≥ 35

Tabela 12 Wskaźnik nr 2 do Działania 1

Nazwa wskaźnika	Liczba wydarzeń skierowanych do rodzin w skali roku
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane własne ROPS w Opolu
Wielkość bazowa 2024 r.	7
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	8

Działanie 2: Wsparcie rodzin w trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałanie ubóstwu

Tabela 13 Wskaźnik nr 3 do Działania 2

Nazwa wskaźnika	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa
Źródło pomiaru wskaźnika	OZPS
Wielkość bazowa 2024 r.	6 992
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	6 500

Tabela 14 Wskaźnik nr 4 do Działania 2

Nazwa wskaźnika	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z posiłków w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”
Źródło pomiaru wskaźnika	MRPiPS „Posiłek w szkole i w domu”
Wielkość bazowa 2024 r.	4 651
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	≤ 3 500

Działanie 3: Wspieranie rodzin wielodzietnych

Tabela 15 Wskaźnik nr 5 do Działania 3

Nazwa wskaźnika	Liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach niepełnych i wielodzietności
Źródło pomiaru wskaźnika	OZPS
Wielkość bazowa 2024 r.	2 989

Wielkość oczekiwana do 2030 r.	2 500
--------------------------------	-------

Działanie 4: Dostosowanie usług społecznych do zmian w strukturze rodzin¹²

Tabela 16 Wskaźnik nr 6 do Działania 4

Nazwa wskaźnika	Liczba projektów wdrażających nowe formy usług dla rodzin
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane własne ROPS w Opolu
Wielkość bazowa 2024 r.	1
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	1

Działanie 5: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej

Tabela 17 Wskaźnik nr 7 do Działania 5

Nazwa wskaźnika	Odsetek dzieci przebywających w pieczy zastępczej, które wychowują się w rodzinnej pieczy zastępczej
Źródło pomiaru wskaźnika	OZPS
Wielkość bazowa 2024 r.	78%
Wielkość oczekiwana do 2030 r.	80%

¹² Kluczowe zmiany w strukturze rodziny to: zmiany demograficzne, zmiany w modelach małżeńskich, zmiany w rozmiarze rodziny, zmiany w relacjach międzypokoleniowych

WDRAŻANIE STRATEGII ORAZ RAMY FINANSOWE

Realizacja Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026-2030 opiera się na zestawie zasad, które mają zapewnić skuteczność, przejrzystość i trwałość działań w całym okresie obowiązywania dokumentu.

Zasady realizacji Strategii są następujące:

- **Zasada partnerstwa i współpracy** - oznacza, że strategia realizowana jest w oparciu o szerokie partnerstwo podmiotów publicznych, społecznych i prywatnych. Kluczową rolę odgrywają jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli (województwo, powiat, gmina), jednostki organizacyjne pomocy społecznej, podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe, uczelnie wyższe, instytucje rynku pracy, podmioty ochrony zdrowia, a także środowiska obywatelskie. Gwarantem kompleksowej i zintegrowanej realizacji usług społecznych jest współpraca międzysektorowa, która przyczyni się do lepszego i efektywniejszego wykorzystania lokalnych zasobów i potencjałów.
- **Zasada komplementarności i spójności** – oznacza, że realizacja Strategii jest skoordynowana z innymi dokumentami strategicznymi, tj. Strategią Rozwoju Województwa Opolskiego 2030, Programem Regionalnym Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027, Strategią Rozwoju Usług Społecznych Polityka Publiczna do roku 2030 oraz krajowymi programami resortowymi. Zachowana zostaje spójność celów i działań, a finansowanie poszczególnych przedsięwzięć opiera się na łączeniu środków z różnych źródeł, co zwiększa efektywność inwestycji społecznych.
- **Zasada integracji i koordynacji polityk publicznych** zakłada zintegrowane podejście do problemów społecznych, łączenie polityki społecznej z polityką zdrowotną, edukacyjną, mieszkaniową, zatrudnienia, demografią i rozwojem regionalnym.
- **Zasada równości szans oraz niedyskryminacji** - oznacza, że wdrażanie strategii odbywa się z poszanowaniem zasad równego traktowania kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji ze względu na wiek, niepełnosprawność,

pochodzenie, status materialny, wyznawaną religię, światopogląd czy miejsce zamieszkania.

- **Zasada zrównoważonego rozwoju** – oznacza, że strategia jest realizowana z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, czyli dbałości o dobrostan społeczny, równowagę ekologiczną oraz stabilność ekonomiczną województwa.
- **Zasada efektywności i racjonalności** – oznacza, że realizacja Strategii opiera się na odpowiedzialnym gospodarowaniu środkami publicznymi, w tym funduszami europejskimi.

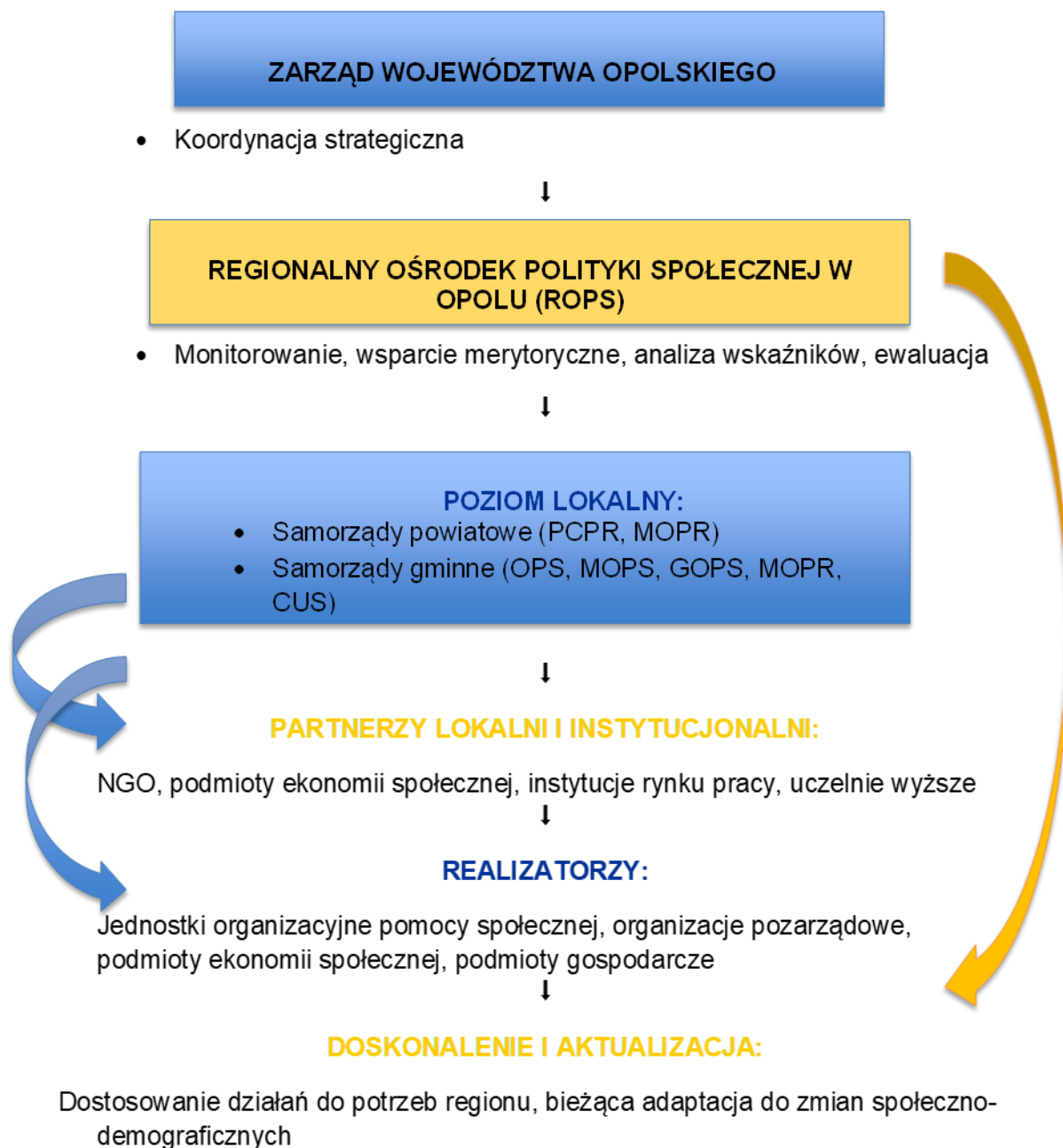
Strategia ma charakter otwarty i elastyczny. Wyznacza cele i kierunki działań, pozostawiając realizatorom we wszystkich płaszczyznach przestrzeni w doborze narzędzi i sposobów ich osiągania. Takie podejście jest szczególnie właściwe w obszarze polityki społecznej, gdzie – jak pokazało doświadczenie pandemii COVID-19 – kluczowe znaczenie ma szybkie reagowanie na zmieniające się potrzeby. Sprawdza się ono również w działaniach wymagających współpracy wielu podmiotów i partnerów społecznych.

Poniższy schemat wdrażania Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026–2030 przedstawia zintegrowany i cykliczny proces realizacji, w którym kluczową rolę odgrywa współpraca oraz bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się uwarunkowań społecznych.

Na najwyższym poziomie znajduje się koordynacja strategiczna, zapewniająca spójność podejmowanych inicjatyw z celami Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego. Kolejnym etapem jest monitoring, wsparcie merytoryczne, analiza wskaźników oraz ewaluacja, które prowadzone na bieżąco umożliwiają ocenę skuteczności działań i identyfikację obszarów wymagających wsparcia. W proces wdrażania strategii zaangażowani są partnerzy lokalni i instytucjonalni tj. organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, uczelnie wyższe, pełniący funkcję doradczą, wspierającą i współrealizującą poszczególne przedsięwzięcia. Natomiast realizatorami strategii są jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej oraz podmioty gospodarcze, które wdrażają konkretne działania w terenie. Ostatnim elementem schematu jest doskonalenie i aktualizacja, czyli bieżące dostosowywanie kierunków działań do

potrzeb województwa oraz zmian społeczno-demograficznych, co zapewni strategii charakter otwarty i rozwojowy.

Rysunek 3. Schemat wdrażania Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026–2030

Źródło: opracowanie własne

Finansowanie realizacji

Finansowanie działań opisanych w Strategii Polityki Społecznej odbywać się będzie za pomocą środków pochodzących z różnych źródeł, co daje większe możliwości realizacyjne. Korzyści wynikające z dywersyfikacji źródeł finansowania:

- Zwiększenie stabilności finansowej – ogranicza ryzyko uzależnienia od jednego źródła (np. funduszy UE);
- Zapewnienie ciągłości działań – pozwala utrzymać realizację usług nawet w sytuacji ograniczenia środków;
- Lepsze wykorzystanie potencjału partnerstw – sprzyja współpracy międzysektorowej (NGO-samorząd-biznes) i łączy różne źródła kapitału społecznego i finansowego;
- Możliwość rozwoju innowacji społecznych – pozyskiwanie środków z funduszy grantowych.

Precyzyjne określenie i szczegółowe opisanie środków na realizację strategii nie jest możliwe na tym etapie z uwagi na długoterminowy charakter dokumentu oraz zmienność uwarunkowań społecznych i finansowych. Realizacja celów będzie uzależniona od dostępności środków oraz decyzji budżetowych na szczeblu zarówno krajowym jak i regionalnym, a także od możliwości finansowych jednostek samorządu terytorialnego, a także ich potencjału w zakresie pozyskiwania funduszy z innych źródeł.

Finansowanie Strategii odbywać się może m.in. przy udziale środków:

- ✓ budżetu państwa;
- ✓ własnych samorządu województwa;
- ✓ własnych jednostek samorządu terytorialnego;
- ✓ funduszy Unii Europejskiej;
- ✓ innych źródeł zewnętrznych np. funduszy grantowych (Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, Fundusze Norweskie itp.), środków PFRON.

MONITORING STRATEGII

Monitoring realizacji Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026-2030 stanowi kluczowy element procesu decyzyjnego w regionie w zakresie rozwoju społecznego. Jego celem jest dostarczenie wiedzy o tym, czy jest ona realizowana zgodnie z założeniami, zapewnienie bieżącej oceny postępów wdrażania zaplanowanych działań, identyfikację ewentualnych trudności, a także umożliwienie podejmowania decyzji korygujących.

Samorząd Województwa Opolskiego sprawuje nadzór nad realizacją monitoringu Strategii, który w jego imieniu prowadzi Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu. Podstawą monitoringu Strategii będą coroczne opracowania w postaci Oceny Zasobów Pomocy Społecznej przygotowywane przez ROPS, a także wnioski wynikające z badań, analiz i realizacji programów wojewódzkich oraz wyniki ewaluacji realizowanych w województwie opolskim, a także coroczne opracowania Raportu o stanie województwa opolskiego.

Zasady monitorowania Strategii:

- **Zasada systematyczności** – oznacza, że monitoring Strategii jest prowadzony zgodnie z przyjętym harmonogramem (tabela 18) w sposób ciągły i regularny, z wykorzystaniem gromadzonych danych statystycznych, sprawozdań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz wyników badań i analiz społecznych.
- **Zasada partycypacji i współodpowiedzialności** – oznacza, że proces monitorowania obejmuje współpracę instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej oraz interesariuszy, którzy wspólnie odpowiadają za realizację celów Strategii.
- **Zasada przejrzystości i dostępności informacji** – wyniki monitoringu są upowszechniane w sposób czytelny i publicznie dostępny (publikacja na stronie ROPS), co umożliwia wszystkim zainteresowanym ocenę skuteczności prowadzonych działań.
- **Zasada wykorzystania wyników monitoringu w zarządzaniu strategicznym** – oznacza, że wnioski z monitoringu stanowią podstawę do aktualizacji działań, modyfikacji celów oraz podejmowania decyzji o

kierunkach rozwoju polityki społecznej w województwie.

Tabela 18 Monitoring Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026-2030

Zakres monitoringu	Instytucja odpowiedzialna	Źródła danych	Częstotliwość	Forma opracowania
Weryfikacja poziomu realizacji wskaźników Strategii	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, sprawozdania JST, dane GUS, badania i analizy własne	Corocznie	Zestawienie wskaźników i ich analiza pod kątem realizacji w stosunku do wartości bazowej
Realizacja celów strategicznych	ROPS we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, sprawozdania JST, dane GUS, badania i analizy własne, sprawozdania z realizacji programów wojewódzkich	Po dwóch latach	Bilans realizacji Strategii
Podsumowanie realizacji Strategii	ROPS, Zarząd Województwa Opolskiego	Raporty monitoringowe, konsultacje społeczne, oceny eksperckie	Po czterech latach obowiązywania Strategii	Raport ewaluacyjny i rekomendacje aktualizacyjne

Źródło: opracowanie własne

BIBLIOGRAFIA

Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Kisielewicz, D. (2015), Historyczne uwarunkowania odrębności regionu Śląska Opolskiego, Pogranicze, Polish Borderlands Studies, t. 3, nr 1, s. 7-18.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa opolskiego za rok 2024, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, czerwiec 2025

Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 w 2024, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2025

Prognoza ludności na lata 2014–2050, GUS, Warszawa 2014, s.134.

Rodziny w województwie opolskim w świetle Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2024

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opolskiego 2025, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2025

Sytuacja gospodarstw domowych w 2023 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych, Warszawa 2024

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego. Opolskie 2030

Osoby niepełnosprawne w 2024 r., Informacje sygnałowe, GUS

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Struktura ludności według wieku w województwie opolskim w 2024r. ... 26

Rysunek 2 Przemoc domowa w województwie opolskim w 2024 roku – kluczowe dane..... 30

Rysunek 3. Schemat wdrażania Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026–2030 63

SPIS TABEL

Tabela 1 Wskaźnik nr 1 do Działania 1 54

Tabela 2 Wskaźnik nr 2 do Działania 1 54

Tabela 3 Wskaźnik nr 3 do Działania 2 55

Tabela 4 Wskaźnik nr 4 do Działania 2	55
Tabela 5 Wskaźnik nr 5 do Działania 3	55
Tabela 6 Wskaźnik nr 6 do Działania 3	56
Tabela 7 Wskaźnik nr 1 do Działania 1	56
Tabela 8 Wskaźnik nr 2 do Działania 1	57
Tabela 9 Wskaźnik nr 3 do Działania 2	57
Tabela 10 Wskaźnik nr 4 do Działania 2	57
Tabela 11 Wskaźnik nr 1 do Działania 1	58
Tabela 12 Wskaźnik nr 2 do Działania 1	58
Tabela 13 Wskaźnik nr 3 do Działania 2	59
Tabela 14 Wskaźnik nr 4 do Działania 2	59
Tabela 15 Wskaźnik nr 5 do Działania 3	59
Tabela 16 Wskaźnik nr 6 do Działania 4	60
Tabela 17 Wskaźnik nr 7 do Działania 5	60
Tabela 18 Monitoring Strategii Polityki Społecznej Województwa Opolskiego na lata 2026-2030	66

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Beneficjenci pomocy społecznej (ośrodków pomocy społecznej) w województwie opolskim w latach 2018-2024	31
Wykres 2 Powody udzielenia pomocy społecznej w województwie opolskim w latach 2023-2024	32
Wykres 3 Dzieci w podmiotach pieczy zastępczej w województwie opolskim w latach 2023-2024	36

SPIS MAP

Mapa 1 Podmioty rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w województwie opolskim w 2024 r.	35
--	----

Mapa 2 Gminy spełniające ustawowy wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych (do liczby ludności) w ośrodku pomocy społecznej w 2024 r. 39

Mapa 3 Gminy spełniające ustawowy wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych (do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną) 40

Mapa 4. Podmioty ekonomii solidarnej w województwie opolskim w maju 2025r. 43

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 Wojewódzki program wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2026-2030

Załącznik nr 2 Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na lata 2026-2030